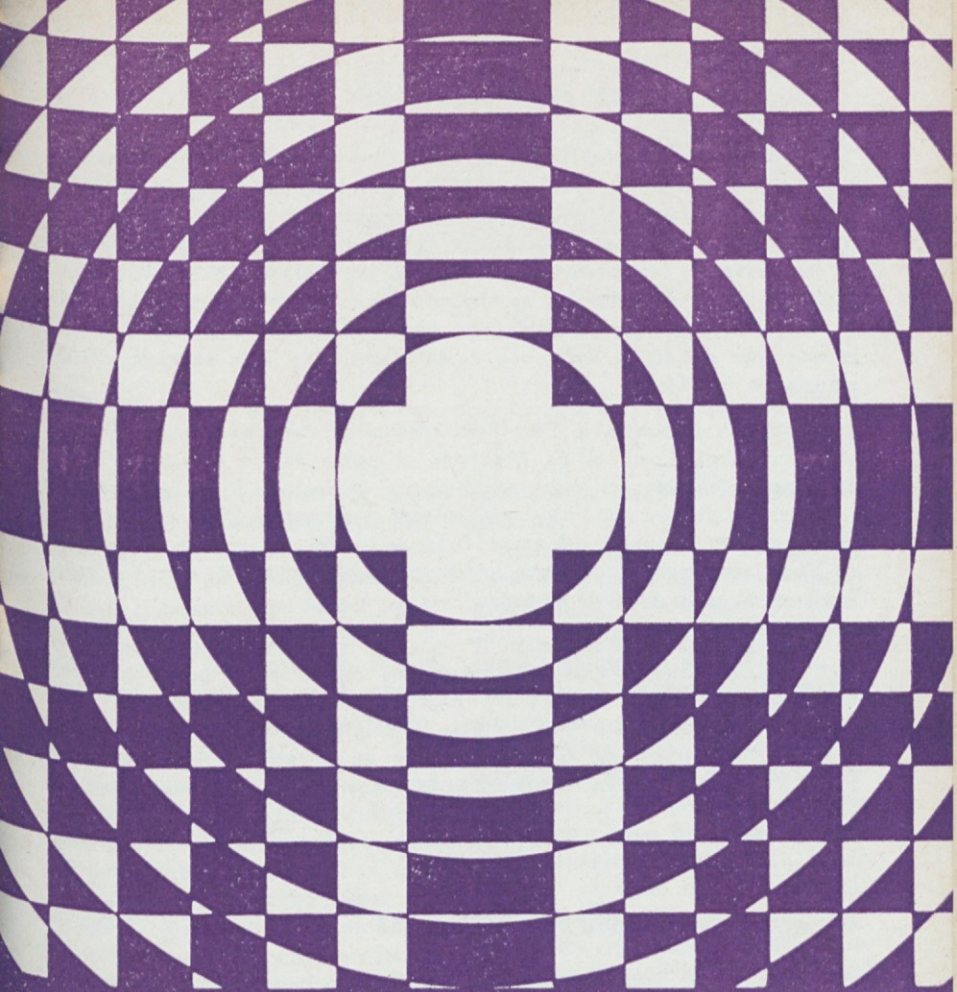

DUHOVNO ŽIVLJENJE

LA VIDA ESPIRITUAL

Marec 1979

Creer es decir „Si“ a Dios

Pero, ¿qué es la fe? La fe es, ante todo, una respuesta. La respuesta a Dios que nos habla. Dios nos habla en primer lugar, por medio de su Palabra, conservada en la Biblia y transmitida por la Iglesia. Pero también nos habla por medio de lo que el Evangelio llama „los signos de los tiempos“, interpretados a la luz de esa Palabra. Nos habla igualmente a través de todos los acontecimientos, aún los más insignificantes. Y en último término, nos habla por medio de nuestra conciencia, que es la que debe decidir la aplicación de la Palabra de Dios en cada circunstancia de la vida.

Nuestra respuesta a Dios debe traducirse en una entrega generosa e incondicional. Como la de Abraham, el padre de los creyentes. La fe no consiste en dar un mero asentimiento intelectual a un conjunto de verdades religiosas. La fe es una entrega personal a Dios, una entrega que pasa por el camino del amor. Creer es decir „Si“ a Dios. Es confiar en El de una manera absoluta, plenamente convencidos de que no puede equivocarse ni nos puede engañar.

Y creer es jugarse entero. Porque la fe digna de este nombre es una respuesta comprometida. Comprometida con Dios y con los hombres. Comprometida hasta las últimas consecuencias. Comprometida de una manera práctica, en la vida familiar y frente a los grandes problemas humanos. Comprometida en la oración y en la acción, para salvar al mundo. La fe no es un “tranquilizante”, sino un “estimulante”.

Pregovori o potrpežljivosti

Potrpežljivost je drevo, ki ima grenke korenine, rodi pa sladke sadove. (afriški)

Potrpežljivost je nad vsemi človeškimi boljšimi lastnostmi. (španski)

Potrpežljivosti naj se bogatin od siromaka uči. (slovenski)

Potrpežljivost je ključ do veselja. (turški)

Kamen na kamen — tako se gradijo katedrale. (francoski)

Potrpljenje je boljše kakor medena hruška. (slovenski)

Čemu bi se razburjal, čemu vznemirjal? Vse pride po različnih poteh do istega cilja. (kitajski)

Naj bo grič še tako visok, vendar vodi steza na njegov vrh. (afganistanski)

Kdor rad potrpi, si rože sadi. (slovenski)

DUHOVNO ŽIVLJENJE

Leto 46

Marec 1979

Ostanimo na svojih mestih!

Ko je Jezus ob slovesu pred smrtjo pustil apostolski zbor sredi viharja na samostojnih postojankah, jim je rekel: „Ostanite v moji ljubezni! Ako boste izpolnjevali moje zapovedi, boste ostali v moji ljubezni, kakor sem tudi jaz izpolnil zapovedi svojega Očeta in ostal v njegovi ljubezni!“ (Jan 15, 9).

Izseljenstvo je čas viharja, vsi stojimo na samostojnih postojankah. Od nas zahteva veliko odgovornost ljubezni, katera nas druží, razume in pomaga. Škof dr. Gregorij Rožman, ki je dodobra okusil in poznal begunstvo in izseljenstvo, nam je rad ponavljal: „Držite skupaj, da se ohranite!“ Letos bomo obhajali 20 let njegove smrti, spomnimo se njegovega nauka o ljubezni. Ta ni v neki čustvenosti in megleni sentimentalnosti, temveč v realnem krščanskem življenju na temelju

Jezusovega nasveta in zapovedi ljubezni.

Družila nas bo v veselju in skrbah vsakdanjega življenja s problemi, ki jih imamo posamezniki, družine in vsa naša slovenska skupnost. Storimo vse, da gremo mimo malenkostnih in nepomembnih razlik, ki lahko ostanejo, dokler ne zadenejo pravice in ljubezni drugega ali blagra vse skupnosti. Tudi ko iščemo resnico, ne pozabimo na ljubezen, zlasti v govorjenju in pisanju. Tudi iskanje resnice ne sme raniti. Izkušnja preteklih let nas uči, kako bridko smo plačali nepotrebno razdeljenost med idejno in versko enakomislečimi skupinami. Koriisti je imel samo tisti, ki nas je preganjal, in to se ni končalo do danes.

Ljubezen nas bo učila razumevati, da smo osebno vsak svojega značaja, da imamo vsak sim-

patije s svojo skupino, kar je vse moralno dovoljeno. Naučila nas bo tudi, da smo vsi kot izseljenci psihološko prizadeti, čeprav tega včasih ne razumemo. Če bomo na to pomislili, ne bomo vzeli vsake besede tako hudo in pazili, da drugega ne bomo nikdar prizadeli s svojim nepremišljenim ravnanjem. Velja to za družine, kjer se srečujejo in morajo skupaj živeti različni rodovi in velja to za našo širšo družino skupnosti, ki družijo različne kraje nekdanjega in sedanjega bivanja. Tako bodo naše družine res svetišče miru in različna središča res domovi, kateri nas bodo zavestno usmerjali v skupni dom Slovenije v svetu v naši slovensko-argentinski skupnosti.

Pomagala bo ljubezen vsakemu k večji duhovni rasti in telesnemu blagostanju, zlasti pa bo mislila na tiste, ki si sami ne morejo pomagati. To niso samo ubogi, kateri si ne morejo oskrbeti sami kruha, zdravil ali obleke, temveč so zlasti tisti, ki so kljub zadostnim finančnim sredstvom duhovno osamljeni in že zapuščeni. To so vse naše skupne ustanove: listi, domovi, šole

in organizacije, ki bodo živele in deloval samo ob veliki meri ljubezni vsakega od nas. Kdor ne ljubi krščanske vere in slovenske kulture, ne bo za njo žrtvoval, kdor pa ljubi vse to, si bo večkrat od ust odtrgal, kar bo žrtvoval za vzdrževanje, ali razvedrilu pritrngani čas posvetil delu za skupnost. Samo z velikimi žrtvami bomo ohranili v teh časih naše ustanove, zato ne bomo odpovedovali časopisov, zapuščali delovnih mest po šolah, organizacijah in domovih.

Dušni pastirji smo na svojem posvetovanju sklenili priporočiti vam in delati za duhovno obnovo po duhovnih vajah, pouku mladim in odraslim v teh zmedenih časih ter veliko skrb posvetiti mladini, posebej tudi po organizacijah KA, SFZ, SDO, SKAD in misijonov. Z našimi obiski družin povezati vse rojake v veliko družino naše skupnosti, ki hoče ne le živeti, ampak tudi napredovati.

S pomočjo božje milosti, ob dobri roki naše Marije Pomagaj in ob nauku trpina in junaka rajnega škofa Gregorija vstopimo z zaupanjem in z voljo do dela v novo leto! Msgr. Anton Orehar

V božjih očeh ima trpljenje večjo vrednost kot vse drugo, kar more človek velikega, važnega in dobrega storiti. Trpljenje je najvišje in najboljše, kar more božja previdnost človeku v to življenje poslati, odkar si je Sin božji prostovoljno iz ljubezni do nas trpljenje izbral, da nas z njim odreši.

Škof dr. Gregorij Rožman

Kronice,
ene prvih
znanilk pomladi
v Sloveniji

Važnost in potrebnost verskega tiska za nas

Za urejeno krščansko življenje je bistvene važnosti poleg zakramentalnega življenja sprejemanje božje besede.

Za dosego božje besede je danes poleg direktnega učenja po govorjeni besedi važen tisk in to še posebej v izseljenstvu, ker je nemalokrat edina pot, da dušni pastir doseže svoje rojake zaradi njihove razkropljenosti in oddaljenosti.

Zadnji papeški dokumenti o sredstvih družbenega obveščanja („Občestvo in napredek“, 23. maja 1971) zatrdi, kako važno vlogo imajo ta sredstva, med njimi tudi tisk.

Prek občil prejemamo smernice o vzgoji, dalje kako moramo posredovati kulturne in umetniške dosežke; občila pomagajo narodu, da se zave svojih kulturnih vrednot; tudi omogočajo duhovno sprostitvev in zdravo razvedrilo; občila ostvariijo in vodijo pravi dialog, ko sprejemalci dejavno tolmačijo, presodijo in sprejmejo kritiko ali pa popolnoma zavržejo, kar jim ta sredstva nudijo (24, 27, 31, 52, 81).

Tisk je med temi sredstvi važen in odločilen zlasti za potrebno oblikovanje mišljenja v verskem življenju in klic k spoštovanju in zvestobi do izvirne kulture rodu v izseljenstvu.

Verniki vsega sveta morejo ob spodbudi svoje vere učinkovito podpreti sredstva družbenega obveščanja.

Kljub težkim gospodarskim razmeram v deželi moramo storiti vse, da tisk ohranimo po družinah in med posamezniki. Velja to za naš verski in drugi pozitivni slovenski tisk. Če je treba za ohranitev tiska, je vredno odpovedati si kosu kruha ali obleke, da se tako dobijo potrebna sredstva.

Dan tiska naj bi bil dan molitve in posvetovanja o njegovih nalogah in pogojih, da bo naš tisk čim bolj ustrezal svojemu namenu.

Mons. Anton Orehar,
na prireditvi DŽ 28. januarja 1979.

Postni čas v družini

Razmeroma lahko je pisati o družinskem obhajanju božiča: Jezus se je rodil kot otrok, prišel na svet v družini. Božič je ves družinski, blizu staršem in še bliže otroku, tudi majhnemu.

O veliki noči je prav tako mogoče pisati: Jezus je vstal iz groba, prišel k mami Mariji in svojim prijateljem in nam vsem odprl nebesa. Zato smo veseli in to izražamo na način, ki je otroku domač in naraven: zelenje in butare, pisanke in velikonočna jedila in vsi drugi običaji pomenijo otroku ponazoritev in utelešenje aleluje.

Veliko težje pa je pravilno vrednotenje postnega časa. Nimamo tako bogatih običajev, pa še ti polagoma izginevajo: marsikje se pri mizi res nič več ne čuti, da

je sedaj post. A tudi sama misel o postu, pokori, odpovedi in križu je odmaknjena, za otroke morda sploh pretežka. Saj še odrasli komaj komaj sprejemamo evangelij križa, kolikor le moramo. Ni se pohujšal nad Jezusovo napovedjo trpljenja samo sv. Peter: menda bi kar vsi priporočili Bogu: „Nikakor, Gospod, to se ti ne sme zgoditi“ — ne tebi in še manj nam.

Kako naj ne predstavljamo posta?

Upoštevati moramo otrokove razvojne stopnje. Majhen otrok ne razume logike križa. Zanj je vse, kar je prijetno, kar zbuja ugodje, hkrati že tudi koristno in dobro. Zato mu ne kaže razlagati smisla žrtve in odpovedi.

Prav tako nima pomena, da bi jim razlagali zadostilno naravo Jezusovega trpljenja. Najprej zato ne, ker zadeva že teološko ni tako preprosta, kakor morda mislimo. Za naše grehe Jezusu sploh ni bilo treba umreti, še manj pa umreti na tako strašen način. Zadoštovala bi ena sama kapljica, da bi vso zemljo izmila grehov madeža, poje sv. Tomaž Akvinski. Zelo moramo tudi paziti, da ne prikažemo nebeškega Očeta kot nekakšno maščevalno veničino, ki je bila užaljena in se zdaj ne bo pomirila, če ne bo dobila krvi...

Predšolski otrok še ne ve, kaj je greh (za greh predpostavljamo razum in svobodno voljo!), še manj nare vedeti, kaj naj bi bila potem kazen za greh.

Pač pa že malček dobro razume, kaj pomeni ljubezen: nekoga imamo tako radi, da mu nekaj damo, žrtvujemo, se nečemu odpovemo. Ljubezen moramo izkazati — z darom, to je z žrtvijo nečemu, kar nam je pri srcu. In to je že visoko življenjsko spoznanje! Že dveleten otrok bo stricu, ki bo prišel na obisk, podaril svoj avtomobilček — in ga s tem sprejel „za svojega“, mu izrazil, da se čuti z njim povezanega in da vanj zaupa. Naravno bo seveda pričakoval, da se bo tudi stric izkazal s kakšnim darom: brez darila (pa naj bo to samo pisan papir) ni ljubezni.

A Jezus nas je imel tako rad, da je za nas dal vse: ves svoj čas, dan in noč je živel za ljudi, za otroke, za bolnike, celo za hudobne. Hudobnim to ni bilo všeč, zato so ga umorili. Bog pa je imel Jezusa neskončno rad in ga je obudil od mrtvih.

Ob tem bo otrok vsaj medlo zaslutil, da ne smemo biti hudobni in bo to zanj močan moralni pouk: hudobijo moramo premagati.

Kar pa imamo radi Jezusa in vse njegove brate in sestre, jim bomo tudi mi kaj dobrega storili: nekaj bomo dali za revne, za tiste, ki jih je prizadel potres itd. Pogovorite se, kam boste poslali svoj prispevek in kako ga

hoste prihranili: samo to je res vzgojno. Če otrok ne bo čutil, da se je on odpovedal, ne bo od vašega daru imel pravega doživetja. Za takšno odpoved v korist nekomu pa so že majhni otroci močno dovzetni in je sploh ne čutijo kot odpoved, temveč kot rast v ljubezni — za kar v resnici tudi gre.

Srečanje s Križanim

V vsaki krščanski družini naj bi na vidnem mestu bil križ. In to ne kakršenkoli. Če danes toliko žrtvujemo za lepe zavese in pohištvo in vse drugo, ne bi bilo narobe, ko bi majhen del te vsote namenili za ročno izdelano razpelo. Kar je izšlo iz stroja, je brez duše. Kar je delala živa ljubezen, je toplo in živo — dasi nima vrezanega imena akademskega kiparja. Stara razpela se nam danes zde tako lepa in plemenita, da jih manj plemeniti ljudje celo kradejo ter tihotapijo v inozemstvo. Nič ne de, če udje niso sorazmerni, če so okorni in „leseni“; iz njih diha „bridka martra“, ljubezen, ki se žrtvuje za nas, kakor jo je doživljal domači podobar, ki je v svoj izdelek vdahnil dušo.

V postu naj bo razpelo središče družinskega duhovnega življenja. Cvet pred njim, zelena veja, skupna molitev, včasih samo pogled na križano ljubezen bo večje otroke močno zresnil. Srečali so se že s problemom trpljenja in zla v svetu. Vedo za nesrečo, bolezen, smrt, ki se jim ni mogoče izogniti.

NEKATERE OBLIKE SODOBNEGA POSTA

- Narediti drugemu veselje.
- Pomisliti na svojo smrt.
- Najti čas, da ustrežeš bližnjemu.
- Misliti na korist skupnosti.
- Potruditi se za veselo razpoloženje.
- Odpovedati se nasilju.
- Deliti svoje med druge.
- Ne pustiti, da ti izkažejo prednost pred drugim.
- Odpovedati se kakšnemu razkošju.
- Znati molčati.
- Potrpeti namesto zabavljati.
- Poslušati človeka, ki ni prijeten.
- Pomisliti, kje bi bil lahko bolj skromen.
- Poskrbeti za red v svojih stvareh.
- Pomagati drugemu, čeprav ni prijetno.

Vedo tudi že za moralno zlo: za hudobnost, sebičnost, brezobzirnost, sploh za tisto, čemur pravimo greh: ne samo pri drugih, tudi v sebi že to čutijo. Čim večji so, tem bolj dojemajo, da so že „zreli za greh.“

In prav soočenje z ljubeznijo, na kateri ni bilo niti sence greha in je bila prav zato zasovražena in uničena — k sreči le začasno — bo v otroku poglobljalo to pristno, osrednjo in osnovno človeško bitje, ki se bori zoper temo in za dobro in plemenito — in to je zadnji smisel postnega časa, spreobrnjenja, vstajenja.

Pepel

Ob gozdu stoji ostrožnik. Tako svojevrstno so zaokroženi njegovi temnozeleni listi. Fino, gibljivo, močno so oblikovane vitke veje. Cveti kakor izrezani iz težke svile, svetla modrina kot biserna svetlina napolnjuje zrak daleč okoli.

Pride človek, utrga cvet, potem se ga naveliča in vrže v ogenj... Samo nekaj trenutkov in vsa blesteča lepota je le še ozek trak sivega pepela.

Kar je ogenj naredil v trenutku, dela čas kar naprej, kar naprej na vsem, kar je živega: na lepih cvetovih, na visokih kraljevih svečah, na močnem hrastu, na lahnem metulju, na brzi lastovki, na hitri veverici, na najmočnejši zverini.

Vedno je isto, naj gre hitro ali počasi, naj bo rana ali bolezen, ogenj ali lakota ali karkoli: enkrat bo vse — še tako cvetoče življenje — pepel.

Iz močne postave kupček pra-

hu, ki ga raznese vsak veter. Iz svetle barve — siva moka. Iz toplo kipečega, čutečega življenja — revna mrtva zemlja; manj kot zemlja — pepel!

Tako bo tudi z mano, z nami. Kako nas mrazi, če gledamo v odprt grob in vidimo poleg nekaj okostja manj kot za pest rjavega pepela!

Pomni, človek, da si prah in da se v prah povrneš!

Pepel pomeni preteklost. Našo preteklost, ne preteklost drugih; mojo preteklost. Moja minljivost mi govori, ko duhovnik v začetku posta s pepelom nekdanj zelenih vejic pretekle cvetne nedelje naredi križ na čelu.

Vse bo pepel: moja hiša, moja obleka, moje orodje, moj denar, polje, travniki, gozd, pes, ki me spremlja, žival v hlevu. Moja roka, s katero pišem, oko, s katerim berem, vse moje telo. Ljudje, ki sem jih ljubil, ki sem jih sovražil, ki se jih bojim. Vse, kar se mi je na zemlji zdelo veliko, majhno, zaničevano — vse pepel — vse.

Romano Guardini

Katarina Sienska je bila vedno znamenje poslanstva ženske v Cerkvi. Cerkev Jezusa Kristusa in Cerkev apostolov je hkrati mati in žena. Ti svetopisemski izrazi jasno odkrivajo, kako globoko je poslanstvo žene vključeno v skrivnost Cerkve. Da bi mogli vsi skupaj odkriti mnogovrstni pomen tega poslanstva, moramo z roko v roki spremljati vprašanja sodobnih žensk, hkrati pa se opirati na bogastvo, ki ga je Stvarnik že v začetku položil v žensko srce...

Janez Pavel II.

Papež Janez Pavel II.: učitelj, pastir, duhovnik in romar

Okrog božičnih praznikov in v mesecu januarju je bil sveti oče Janez Pavel II. v središču svetovne pozornosti. Številnim govorom, sprejemom, obiskom, posvečenju svojega naslednika v Krakovu, so sledile priprave na III. konferenco latinskoameriških škofov. Potovanje v Latinsko Ameriko pa je bil dogodek zgodovinskega pomena.

V naši reviji se bomo dotaknili le nekaterih stvari, ki jih je v tem času izvršil papež Janez Pavel II.

Betlehemski hlevček je v prvi vrsti kraj solidarnosti Boga s človekom

Na božično polnočnico je sveti oče maševal v baziliki sv. Petra. Največja cerkev na svetu je bila polna do zadnjega kotička. Med udeleženci so bili poleg Rimljanov romarji iz vsega sveta. Navzoči so bili tudi člani diplomatskega zbora.

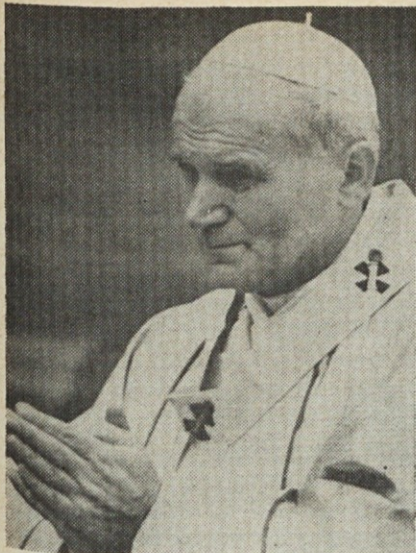
V nagovoru je papež med drugim dejal: „Med veličastvom Boga in perspektivo zemeljskega se v Novorojenem kaže novo upanje in mir. Odrešenik se je rodil za nas in vsa zemlja je videla odrešenje, ki ga je prinesel.

Kljub temu dejstvu so narodi na zemlji zelo oddaljeni drug od drugega. Živijo sicer v pričakovanju, toda še vedno daleč od pravega miru. Utrujenost je zajela srca ljudi, ki so zaspali, kakor so nekoč zaspali utrujeni pastirji na betlehemskih poljanah.“

Potem je dejal: „Nikjer ni bilo prostora za Marijo in Jožefa. Čisto na začetku je svet Bogu pokazal svojo negostoljubnost. Mi, ki smo tukaj, želimo, da ne bi bilo tako. Prišli smo v cerkev da bi Bogu odprli svoja srca. V tem trenutku naj se naše misli pomudijo pri vseh tistih, ki padajo kot žrtev nečloveškosti, krutosti, pomanjkanja najosnovnejšega spoštovanja in teptanja človekovih pravic. Mislim na stare, osamljene, bolne, brezdomce, lačne, ki so jih v bedo pahnili izkoriščevalski sistemi... Betlehemski hlevček je v prvi vrsti kraj solidarnosti Boga s človekom...“

„Sprejmite skrivnost, v kateri živi vsak človek, odkar se je rodil Kristus“

Na božični dan opoldne je svetli oče z osrednjega balkona po-

delil blagoslov „mestu in svetu“. V govoru je dejal:

„Rojstvo je za nas vse praznik, za tiste milijarde, ki so se že rodile, in za vse tiste, ki se še bodo. Ni slučaj, da se je Jezus rodil prav v času velikega poplavljanja, ko je cesar hotel vedeti, koliko podanikov ima. Človek je bil predmet statistike, samo eden med mnogimi. Hkrati pa je enkrat in neponovljiv... Vse naše statistike, naša načrtovanja, naši družbeni in gospodarski sistemi ne morejo človeku zagotoviti, da bi živel in delal kot enkratna in neponovljiva osebnost; vse to mu lahko zagotovi le Bog. Zanj je človek neponovljiv...“

„Sprejmite resnico o človeku“, je zaklical papež. „Sprejmite vso resnico, ki jo prinaša božična noč.

Sprejmite skrivnost, v kateri živi vsak človek, odkar se je rodil Kristus. Spoštujmo to skrivnost, dovolite ji, da deluje v vsakem človeku. V njej je moč vsega človeškega; brez nje peša in se uničuje.“

Blagoslov in božična voščila v 25 jeziki

Ob koncu govora, ki ga je govoril v italijanščini, je papež podelil blagoslov „Rimu in svetu“, nato pa voščil božične praznike v 25 jeziki, kar je rekord v zgodovini papežev. Med drugimi je voščil v osmih slovanskih jezikih: poljsko, hrvaško, bolgarsko, češko, slovaško, belorusko, rusko in ukrajinsko.

„Temeljne vrednote človeka je treba vztrajno in odločno braniti“

Na Silvestrovo je papež obiskal rimsko cerkev „Al Gesu“ in tamkajšnjo jezuitsko postojanko. V govoru je razvijal misli o miru in o človekovih pravicah. Med drugim je dejal: „Kršitev temeljnih pravic prinaša družbi in končno človeštvu neprevideno škodo. Izkušnje mnogih narodov v zgodovini, pa tudi izkušnje današnjega človeštva potrjujejo to žalostno resnico.“ Papež je potem poudaril dvojne vrednote, ki morata biti sveti vsakemu kristjanu. Najprej v zakonu „popolna zvestoba žene možu in moža ženi“. Druga vrednota pa je vred-

nota življenja. Človeško življenje je treba spoštovati že od prvega začetka spočetja in ne šele potem, ko otroka zagledamo in slišimo njegov jok.

50 tisoč članom italijanske Katoliške akcije

30. decembra je sveti oče sprejel 50 tisoč članov Italijanske KA. 30 tisoč jih je bilo v baziliki sv. Petra, 20 tisoč pa v veliki dvorani Pavla VI. Papež je članne spodbujal k delu za božje kraljestvo in pomoč duhovnikom.

12. svetovni dan miru: mir bo zadnja beseda zgodovine.

Za 12. svetovni dan miru, katerega geslo je bilo „Če hočeš mir, vzgajaj za mir“, je papež objavil posebno listino o miru, ki jo je naslovil na vse ljudi, ki si želijo miru. Poslanico je končal z besedami: „Vsem kristjanom, verujočim in ljudem dobre volje, pravim: ne bojte se tvegati za mir, ne bojte se vzgajati za mir. Hrepenenje po miru ne bo nikoli prerano. Delo za mir, kadar ga navdihuje ljubezen, ki nikoli ne mine, bo gotovo prineslo sadove. Mir bo zadnja beseda zgodovine!“

Vernega človeka je treba osvoboditi obtožbe odtujenosti.

Na praznik Gospodovega razglasenja, 7. januarja, ko je Cerkev v mnogih deželah praznovala

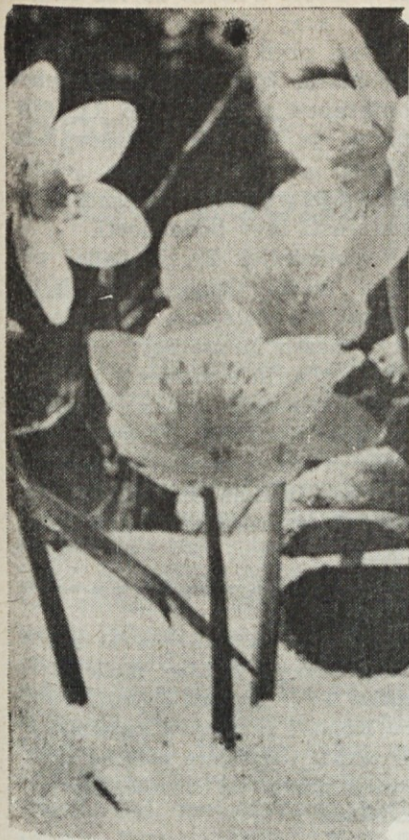
praznik Gospodovega razglasenja ali Svetih treh kraljev, je papež Janez Pavel II. pred 30.000 romarji, ki so bili zbrani na Trgu sv. Petra, odločno kritiziral marksistični nauk, ki človeka v 20. stoletju usužnjuje.

Dejal je, da se že več kot sto let ponavljajo obtožbe, da vera človeka odtuja. Pri tem je mislil na Marxa in Engelsa, ki sta leta 1848 izdala svoj komunistični manifest, in seveda na vse tiste, ki do danes v bistvu ponavljajo ta gesla.

Te trditve so silna krivica vernim 20. stoletja. So kršenje najbolj osnovnih pravic človeka. Ves svet je priča temu.

Cerkev zato ne bo prej mirovala, dokler svet ne bo mogel v miru moliti: „Kdo ima pravico reči, da ljudje ne smejo iskati tega, kar je odličnejše in vzvišenejše? Kdo more ljudem prepovedati, da bi v Boga verovali, upali in ga ljubili? Ali ni ravno v tej krščanski zapovedi vključena tudi ljubezen do bližnjega? Ali krščanstvo ne uči, da moramo delati tudi za blagor domovine, za kulturni in gospodarski ter družbeni napredek sveta?“

Verni ljudje morajo biti vendar enkrat za vselej prosti obtožbe odtujevanja, ki je vzrok strašne škode, storjene človeštvu v imenu tako imenovanega napredka. Načelo verske svobode je treba pravilno razlagati tako v socialnem, javnem in meddržavnem življenju.“

Govor svetega očeta, ki postavlja krščanstvo na pravo mesto v človeški družbi, so prinašale televizije in radijske postaje. Svetovni dnevniki so ga prinesli na odličnem mestu.

O nalogah krščanske družine v sedanjem svetu

Od 12. do 16. decembra je v Vatikanu zboroval Svet glavnega tajništva škofovske sinode. Nav-

zočih je bilo poleg glavnega tajnika poljskega škofa Rubina, vseh petnajst članov kardinalov in nadškofov. Iz Evrope štirje: Nemec Höffner, Anglež Hume, Italijan Felici, Francoz Etchegaray. Iz Amerike štirje: Argentinec Primatesta, Brazilec Lorscheider, Američan Bernardin in Kanadčan Carter. Iz Azije trije: Pakistanec Cordeiro, Filipinec Sin, Indijec D' Souza. Iz Afrike trije: Kenijec Otunga, Senegalec Thiandoum in Južnoafričan Hurley. Poleg teh pa še ukrajinski metropolit iz Kanade Hermaniuk.

Papež je člane sprejel 16. decembra. Dejal jim je, da bo prihodnja sinoda, ki bo leta 1980, govorila „O nalogah krščanske družine v sedanjem svetu“.

Papež: romar vere, poslanec evangelija od 25. do 31. januarja v Latinski Ameriki

Latinska Amerika, kontinent, kjer prebiva 300 milijonov ljudi, po krstu v glavnem katoličani, je bila prva deležna obiska svetega očeta.

Zgodovinsko potovanje, o katerem bomo bolj obširno prihodnjič poročali, je takole potekalo:

V četrtek 25. januarja, ob 20. obletnici napovedi zadnjega vesoljnega zbora, je papež ob 8. uri zjutraj odletel z rimskega letališča Leonardo da Vinci. Ob 13,30 je došel v Santo Domingo. Popoldne je na trgu „Neodvisnosti“

maševal s škofi štirih držav Velikih Antilov: Dominikanske republike, Haitov, Kube in Portorika. Med ljudmi je vladalo velikansko navdušenje.

V petek 26. januarja je najprej maševal za duhovnike in redovnike v stolnici v mestu Santo Domingo, nato pa je odletel v Mehiko. V stolni cerkvi glavnega mesta je maševal.

V soboto 27. januarja je odšel v narodno svetišče Naše Gospe Gvadalupe. Tu je Marijo prosil za uspeh tretje konference latinskoameriških škofov. Z udeleženci konference je v navzočnosti več desettisoči množici daroval sv. mašo.

V nedeljo 28. januarja je od-

šel v mesto Puebla de los Angeles, v kraj III. konference. Na prostem pred poslopjem velikega semenišča, kjer bodo udeleženci konference zborovali do 12. februarja, je s škofi somaševal in nakazal glavne smernice „evangelizacije v Latinski Ameriki v sedanjosti in v bodočnosti.

V ponedeljek 29. je papež odšel v mesto Oaxa, v torek je obiskal Guadalajaro, v sredo je bil v mestu Monterrey.

Po srečanju s študenti univerz in s časnikarji ter z ogromno množico ljudi se je sveti oče, romar vere, s kratkim pristankom na Bahamskih otokih v četrtek, 1. februarja, srečno vrnil v Rim.

L. S.

Papež in človekove pravice

Ne le na Poljskem je čutiti nemir. Čutiti ga je v vsem socialističnem taboru. Zakaj ta bojazen?

Najprej zato, ker pozna Janez Pavel II. komunizem od znotraj, doživel ga je, ob raznih priložnostih se je z njim dajal. Njega ne bo mogoče varati z igranim predstavljanjem socialistične stvarnosti.

Dalje se sprašujejo v moskovskem taboru, kaj bo z vatikansko vzhodno politiko. Brez dvoma se bo Janez Pavel II. potrudil, da bo dosedanje nadaljeval, na noben način pa ne bo popustil v načelnih vprašanjih in ne bo — to kaže njegova življenjska pot — zapiral oči pred morebitnimi dejanji proti dostojanstvu ob-

čanov v teh deželah, da bi s tem morda dosegel kakšne diplomatske uspehe. To je posebno občutljiva točka. Kremelj in njegovi zavezniki so bili zaradi Carterjeve politike človečanskih pravic vsi iz sebe, jezni in razdraženi.

Odslej je tu papež, ki bo z vsaj tolikšno neustrašenostjo, pa še z bistveno večjo duhovno močjo oznanjal, da mora veljati spoštovanje človekovih pravic povsod kot brezpogojno načelo. Ali bodo v njegovem primeru prav tako lahko govorili o „vmešavanju v notranje zadeve“?

Dejansko je že jasno, da je izvolitev kardinala Wojtyła za papeža potisnila socialistični tabor še bolj v svetovnonazorsko obrambo.

(Figaro, Pariz)

Sprejetje naše zdomske usode

Skušnjava Izraelcev

Izraelci so hodili skozi puščavo 40 let in „ljudstvo je začelo glasno godrnjati zoper Mojzesa“ (beri: zoper Boga). Komu laže kot nam, ki že tudi prihajamo v bližino let izraelskega popotovanja, je razumeti razpoloženje ljudstva, pa tudi v neki meri Mojzesov položaj in odgovor njegove voditeljske duše. „Spominjamo se rib, ki smo jih v Egiptu zastonj jedli, kumar, dinj, luka, čebule in česna. Sedaj pa naše življenje hira; ničesar ni, naše oči ne vidijo drugega kakor mano.“ Mojzes je potožil Bogu in ga prosil, naj mu odvzame breme „vsega tega ljudstva“. Bog mu je velel izbrati sedemdeset starešin in jim je dal duha, da so z Mojzesom vred nosili breme ljudstva.

Obrniti nazaj je pomenilo Izraelcem zapustiti od Boga jim načrtano pot, pospraviti upe o Obljubljeni deželi in jih zakopati v puščavskem pesku, prikloniti se zopet tistemu faraonu, katerega ime je bilo povezano s krvjo izraelskih sorojakov, iti v sužnost, a k polnim skledam. Ideal Obljubljene dežele je kopnel,

nadomeščati ga je začela slast po kumarah, luki, čebuli in česnu.

Skušnjava tudi pri drugih narodih

Vsi narodi so podobni izraelskemu. V zgodovini vseh ljudstev pride do dni, ki se jim konca ne vidi, ko se zdi, da je nazaj k začetku krajša pot kot naprej do cilja; ko ta negotovost zahteva odstranitev idealov in povrnitev k osnovnim potrebam in zadovoljitvam.

Mojzesov ukrep

Mojzes ni mogel obvladati svoje vodstvene funkcije, zato je ukazal reorganizacijo. Njegov glas ni mogel priti do vsega ljudstva, ki je v puščavi silno naraslo, zato je vzgojil (Bog je „vzel od duha, ki je bil nad Mojzesom, in ga dal nadnje“) starešine, ki bodo njegove ideje razširili in ga zastopali. Ljudstvu pa je Bog ukazal, naj se posveti — to je, vrne naj se k idealom, ki so jih vodili iz Egipta, in obnovi vero v božje načrte. Sprejme in zopet naj vzljubi svojo usodo, ki jo Gospod Jahve hoče zanj.

Kadar se narodi vrnejo v svojo dušo, postanejo zopet močni, zberejo duha in stvarne sile ter zopet zavijejo v smeri cilja.

Naš primer

Zdi se, da se naša skupnost nahaja v času, ko se od njenega ledenika lomijo kosi, ki jih od naša tok in polagoma razfaplja v vesoljnem morju kumar, česna in čebule.

Prihaja čas, ko naj se ljudstvo posveti, pogleda naj v svoj izvor, prizna prehojeno pot, odobri odločitve po globokem razmišljanju, opravi notranje kesanje, izpove vero v ideale in pripogne kolena (telo) in glavo (duha) pred božjim vodstvom zgodovine narodov in posameznikov.

Sprejetje samega sebe

Sprejetje usode je enako sprejetju samega sebe. Niti pedi ne moremo dodati svoji postavi brez božje volje, pravi sv. pismo. Z rojstvom so nam dani starši, določene so nam mere, polt, zunanje poteze in notranje duhovne značilnosti. Določena nam je začetna količina in kakovost, darovana pa tudi najodličnejša vrednota — svobodna volja, ki o dobri ali zavrže delo in voljo Stvarnikovo, uresničeno na nas.

Vsi božji zakoni in zapovedi so človeku v prid in če se človek odloči živeti po njih, je njegova pot ena sama rast.

V začetku moje rasti je Nekdo, ki mi je dal absolutno vse; ki me je postavil v prostor takega in nič drugačnega, v svet drugih takih in nič drugačnih ljudi in drugih živih in mrtvih stvari. Že takoj ob rojstvu mi je bilo dano, da nisem na svetu sam, a v moji naravi je položen ukaz, da moram sam živeti. Poleg mene so sicer moji roditelji, morda v neposredni bližini drugi člani družine (kar ni nujno), nujno pa sem obkrožen od oseb vélike človeške družine, s katero prihajam postopoma v razmerja, od mojih najbližjih pa do najbolj oddaljenih in neznanih v razširjajočem se valovanju spoznanj. Ali vseh posameznikov človeštva dobe, v kateri sam živim, ne bom spoznal nikdar, čeprav vsi po nekem zakonu vzročnosti vplivajo na mojo usodo. Tudi oni iz preteklosti se nadaljujejo v meni in mi obračajo usodo. Omejen sem na dane možnosti, ki jih sicer morem razviti, pomnožiti, povečati, a nikdar mi ne bo dano doseči zadnjih mejá, koncev in začetkov sedanjih in preteklih elementov, ki so v zvezi z mojo usodo.

Neugodnosti

Moje bivanje je napor, trud, borba z okvarami, boleznimi, križ — vse na poti, ki drví v zemski konec — smrt. Dvigati se mi je iz svojih nepopolnosti, ustav-

Siromaki in trpini pred znamenjem (Maksim Gaspari)

ljati se dednim zaznamovanostim, nositi mi je tudi bremena soljudi, prav tako obteženih kot jaz sam.

Ugodnosti

Toda moje bivanje so tudi talenti in milosti, darovi in odlike, radosti in zmage, človeška družba mi je tudi v veselje in prijetnost, darovana mi je možnost, da smem zajemati iz zakladnice človeškega duha.

Mojo osebo težijo sicer grehi, toda kesanje jo nosi na krilih. Preteklost jo napaja, prihodnost jo obseva in ogreva.

Spoznanje Previdnosti

Sprašujem se in vprašujem druge o sebi. Spoznanje samega sebe me nujno vodi v spoznanje mojega Začetnika, Stvarnika. Poznanje Stvarnika me privede do spoznanja Previdnosti, ki razpo-reja bitja in razmerja med njimi. „Kar ni bilo v mojih, je bilo v božjih načrtih,“ pravi Edith Stein. „Gledano od božje strani name,“ nadaljuje, „ne more biti nobenega naključja. Vse moje življenje sledi z vsakim utripom ritmu, ki ga daje božja Previdnost, ki je sama v sebi skladna enota. V luči večne slave bom še-le videla smisel vseh stvari.“

Usoda v „krščanskem smislu“

Sprejetje samega sebe temelji na sprejetju Boga Stvarnika.

Vse, kar imenujemo usoda, moja usoda in usoda narodov, je božji načrt. „Jaz sem, ki sem“ (Jahve) se preliva v človeški jaz, v mene, ki sem od Njega absolutno dan. Ker sem dan, sem tudi samemu sebi neznanka, nepoznan, uganka, presenečenje. Moj Stvarnik hoče, da zavoljo mojega nedokončnega poznanja zaupam vanj in vanj verujem. Vero pa mu izkazujem tako, da sprejemem sebe, kot me je hotel On, ne kakor sem sam v svojih željah.. Tudi te želje, izboljšati se, so v meni; v meni so tudi skrite neslutene možnosti razvitja, ki so mi dane ali prikrite. Tudi te sprejemam, ko se sprejemam. Razvoj moje osebnosti ne more imeti uspeha, če bi hotel iti mimo mojih danosti, izven moje začrtanosti. Napredujem le po svoji liniji, ne po liniji drugih. Moje meje so dovolj široke, v možnostih celó širše, kot se mi dajejo v spoznanje, vendar je tudi ta razsežnost le v mojim mejah, mojem okviru. Ko osvajam obzorja, se mi na novo odpirajo nova, vendar ostajajo le moja, ne tuja. Kadar grem iz svoje linije, se zgubljam, križarim, obstajam, se zaviram, nazadujem. „Če naj rastem kot človek, ne smem pobegniti iz samega sebe,“ zatrjuje filozof Giordano Bruno. In že grški filozof Pindar je vabil k

samovzgoji z načelom: „Postajaj, kar si!“

Vera vase

Ker sem to, kar sem, in to po božji volji, nimam razloga, da bi izgubljal vero vase. Sprejemam svojo usodo, ker so mi dane tudi sile, da prehodim pot, ki mi je začrtana. Moje poti ne bo nihče prehodil, samo jaz imam vse pogoje, da jo hodim. Bog me je nanjo poslal, ostati moram na njej do trenutka, ko me Njegova volja odpokliče. To je življenjska hrabrost, ostati v edinstveni nalogi, poslanstvu, ki mi je nakazano in ga sprejemam.

Ko sprejemam svoje poslanstvo, sprejemam vse, kar je v njem usodnega, zaradi njega in po njem. To pa daje mojemu življenju gotovost, varnost, usmerjenost, pokončnost, svobodnost v izbiranju in odločanju, srečo v preganjanju, pogum ob ustrahovanju, potrpljenje ob nedoseženih načrtih, pravilno presojanje nevarnosti in nasprotnika, neomahljivo vztrajnost, prisotnost Luči v dneh, ki so v oblasti Teme.

Gotovost in moč

Ko smo dodobra spoznali svoje poslanstvo, smo na svojem, nas tujstvo ne more motiti več, smo gotovi samega sebe. Ni več želja posnemati druge, biti enak drugim, ker vemo, da nikdar ne mo-

remo tega doseči in da ni vredno našega dostojanstva, potem nas tudi biti v manjšini ni strah, nam je celó v vzpodbudo.

Sprejetje narodne usode

Vse, kar smo razmišljali o sprejetju usode mojega osebnega življenja, je z malenkostnim umskim naporom možno prenesti na narod. Kakor osebe mora narod sprejeti svojo usodo po istih načelih, o katerih smo govorili, če vzamemo narod za družbeno telo in dušo.

Jaz sem, ki bivam med ljudmi — v družini, v narodu. Ko sem sprejel svojo usodo, samega sebe, sem sprejel tudi pogojenost, da sem član naroda, sicer je sprejetje okrnjeno in neresno.

Kaj to sprejetje pomeni?

Ker je usoda nujno vezana na preteklost, sprejemam v celoti preteklost svojega naroda. Celo zgodovino, vse napake, vse genije, vse trpljenje, vse grehe. Ne zapadem s tem odobravanju vsega, ali svoj narod sprejemam tak, kot je, ker je moj in je ljubezni vreden. Ni naroda brez napak, brez zgodovinskih grehov, zakaj naj bi potem menjaval narodnost in z njo zvezan križev pot.

Usoda zdomstva

Jaz, Slovenec, ki ne bivam v Sloveniji, imam poleg narodne usode za svojo še posebno — uso-

do zdomstva. Pa niti ne navadnega, temveč posebno zaznamovanega zdomstva. Moj odhod iz domovine je bil nasilen, ker je bil posledica borbe. Borba mi je bila vsiljena po bratu, ki me je hotel imeti za sužnja in brezverca. Te usodne poteze mojega življenja me vodijo v svet in me zadržujejo daleč od domovine. Moji otroci se ne rojevajo na slovenskih tleh, toda moja usoda je usoda njih, spremenjena v toliko, v kolikor je bila moja spremenjena od tistih, ki so se pognali v boj za slovenski narod pred stoletjem, tudi pred tisočletjem in več. Bitka na Toplaškem polju, Trubarjev katekizem, Prešernove poezije, Levstikov Krpan, Bleiweisove Novice, pa vsi moji škofi in voditelji so v moji usodi. Ta usoda, ki se je tvorila skozi stoletja in se zgostila v mojem letu 1945, je prelita v moje otroke.

Posredovanje nalog mlajšim

V moji moči je, da prekinem tok slovenske zgodovine, če ne sprejem v sklopu svoje ušode tudi narodne, če ne posredujem tega sprejetja tudi svojim otrokom. Psalm 78 nam govori iz daljne zgodovine takole:

„Kar smo čuli in zvedeli,
kar so nam naši očetje
pripovedovali,
ne bomo prikrivali njih
sinovom;
pripovedovali bomo
prihodnjemu rodu

o. Gospodovih slavnih delih
in njegovi moči
in o čudežih, ki jih je storil.

Človeška slabost je stara zadeva: tudi v Stari zavezi so starejši hoteli prikrivati, ker so se morda sramovali božjih potov, ki niso bila moderna pota tiste dobe; — ali je ta napaka tudi v naših starših in starejših? Imamo primere prikrivanja, pa tudi posledice poznamo: otroci ne marajo ne staršev ne samih sebe, še več, iščejo uničenje svojega lastnega življenja. Kakor starozavezni človek ni hotel sprejeti in ljubiti usode svojega izraelskega naroda, tako se godi kakšnemu slovenskemu človeku.

Dolžnost pripovedovanja

Iz psalma povlečemo drugo misel: iz obljube, da „bodo pripovedovali prihodnjemu rodu“, je razvidna dolžnost prenašanja od rodu do rodu na veke. „Nespa-met“ vesti, ki priganja, ne sme postati preraščena po „pameti“, ki jo narekujeta strah in sram. Pripovedovanje se začneja v družini: oče in mati sta varuha resnice o „slavnih delih“ in če sta zanemarila pogovor in razlago, če sta pred lastnim rodom v strahu klecnila, kako naj potem otroci ne klecnejo pred nasiljem nasprotnega javnega mnenja? Kako naj potem vse slovensko časopisje, tisk, prireditve in govori ustvarijo pogum v otrocih, ki v svojih starših in starejših niso vi-

deli zgloda? Dolžnost pripovedovanja prihodnjemu rodu izvira iz sprejetja usode slovenskega narodnega in protikomunističnega borca.

Posledice naše odločitve

Mi sami smo graditelji svoje usode — pa ne samo svoje! Tisti, ki gredo za nami, so vezani na našo. Kakor bomo odločali, bomo vplivali na potek njihove usode, prek njihove na usodo naše skupnosti in usodo slovenskega naroda. Če od otroka zahtevamo in dosežemo slovensko izražanje in slovensko čutenje; če dosežemo, da bo otrok obvladal dva jezika, potem bo tudi otrok od svojega otroka zahteval, da mu sledi, ker bo v starosti spoznal pravilnost zadržanja svojih staršev. Če pa mi popustimo 20%, bo naslednji rod popustil 80%.

Naš narod, naša skupnost ne bo mogla opravljati poslanstva, če bo sestavljena iz odpadnikov. Kakor starši svojo morajo njih otroci sprejeti naše usodo staršev. Slovenska skupnost bo rasla samo na rodu, ki bo to, kar mora biti. Kardinal Newman je zatržil, „da je samo napredek resničnega resnično napredek.“ Resnicoljubni ljudje pa ne zametavajo zgodovine, ne preteklosti, če želijo napredovati zares. Če starši ne bi sprejeli otroka, kot je, in če otroci ne bi sprejeli staršev, kot so, (starejših, kot so), zavržejo drug drugega ne samo

v slabem, temveč tudi v dobrem, v talentih.

Krščansko upanje

Vdanost usodi pa ni pređaja, sprejetje ni uklonitev.

Sprejetje usode je zakoličeno v krščanskem upanju. Vdanost je možata krepost, ne prepustitev prevladajočim okoliščinam. Krščansko upanje ni Miklavžovo darilo, temveč s trudom, naporom in potrpljenjem pridobljena krepost. Dokopati se do vdanosti in upanja je iti skoz puščave dvomov, pragozde „pametnih nasvetov“, prek morjá možnosti in gorá koristi. Na koncu vsega stoji osamljenost, ki možu prigovarja, naj odvrže orožje in se vda.

Vdanost v poslanstvo

Vdanost — ne pasivna resignacija! — pregleduje usodo v rešnični luči, obsveti križ, ovire, nemogočnosti, pa tudi talente, prednosti, odskočne deske, ki jih usoda velikodušno nudi. Krivično je govoriti samo o krivi usodi, obračati se pa od vrat, ki se odpirajo.

Nekaj oznak naše usode

1.) Narod doma živi zavljo zakoreninjenosti v lastni zemlji — narod v zdomstvu raste iz volje, hotenja, ljubezni do bivanja, do samostojnosti — to je moč, veličina!

2.) Narod doma vsrkava po do-

zah suženjsko komunistično miselnost — v zdomstvu je svoboda naš vsakdanji kruh.

3.) Zdomec gradi v pionirskem duhu, vse znova, si postavlja pravila, zakone in navade sožitja brez pisanih postav; nahajamo se, „kjer si prosti volimo vero in postave.“

4.) Ves zdomski svet je v nenehnem stiku z najrazličnejšimi kulturami — podarjena prilika, da obogatimo slovensko kulturo. Kako važno je primerjanje in razlikovanje, vzporejanje in križanje kultur, moremo opazati na lastnih kulturnih ustanovah in prizadevanjih. Vrženi smo v španski svet, da iz njega zajamemo za slovenski svet, in kako je slovenski narod potreboval ta doprinos ob pretežnem vplivu nemške kulture!

5.) Razmetani smo in razsređišeni, tako smo prisiljeni delati za večjo povezavo in razumemo vrednost edinosti, obveščanja, središča, pa tudi pomen malih enot in njihove žilavosti.

6.) Povsod smo manjšina — kot takim se je boriti za kakovost, najvišjo kakovost, in medsebojno edinost (Grki proti Perzijcem).

7.) Trpljenje je šlo skozi nas — zato smo tudi občutljivejši za vse krivice v današnjem svetu, posebno še za krivice, ki jih trpi naš narod — to lepo lastnost moramo zapustiti kot dediščino vsemu zdomskemu svetu. Solidarnost s koroškimi in primorskimi

Slovenci se mora pretočiti v mladi rod.

8.) Blagor zaradi pravice preganjanim — menim, da se smemo šteti med srečnejše tega blagra; naš rod mora vsrkati ponos, ki izhaja iz tega daru, pa ostati tudi vreden s svojim ponašanjem in ravnanjem blagra, ki so ga starši prejeli.

9.) Svet nam je dal spoznati resnično vrednost lastnega naroda, zato moremo soditi o svojem položaju ustrezneje in nas pri tem ne moti noben kompleks manjvrednosti, ki se je včasih kazal v nepoznanju in nepriznanju naših narodnih posebnosti in pretiranjem povzdigovanju sosednjih narodov.

10.) Socialne razlike rojakov nam danes niso ovira za sožitje na vseh ravneh — ne stan ne poklic ne pokrajinskost ali preprostost ne morejo zbiti cene slovenskega rojaka, ki nam je drag in vreden našega zanimanja.

11.) Živimo iz preteklosti, zato smo nepodkupljivi glede svoje bodočnosti. Zato nam je lažje vztrajati pri načelnosti in svo-

bodnem mišljenju, ki oplaja zdomstvo in domovino.

12.) Manjkajo nam ustanove, ki jih morejo vzdrževati suverene države, toda iz malenkosti ustvarjamo svoje ustanove, ki živijo iz duha in volje in potrjujejo našo sposobnost živeti samostojno — s tem poskušamo postavljati temeljni ustroj Slovenije v svetu. Naša družba mora imeti lastno organizacijo, ki mora rasti v skrbi za čas, ko bo slovenski svet en sam svoboden narod na vseh celinah. Vemo za pomen organizacije, imamo pa še poseben nagib za njih vzdrževanje: naš voditeljski kader more vznikati in se kaliti v organizacijah.

Vse te misli — le osnutek

Ni s temi nekaj zarisi dana popolna slika naše usode. Razmišljanje in razgovor naj sežeta še globlje v naša vprašanja in naloge. Vendar se s premislekom o usodi pomikamo bliže k dejanju sprejetja. Ko se je bomo s srcem in umom oklenili, se bomo rešili njene zle privlačnosti in nas bo prešinila njena dobrota, moč in veličina:

In jaz sem iskal, pohlepno iskal trpljenja za pravico! Da sem živel v Kristusovih časih, bi bil učenec Kristusov, že zategadelj, ker je oznanjal trpljenje za krivico in ker je radovoljno sprejel svoj križ. Ali dobro vem, da bi ga bil zatajil, molče bi bil stal ob njegovi križevi poti in bi ga ne bil pozdravil, zato da bi me beseda ne izdala. Vsak Peter je zatajil svojega Kristusa, vsak se je kesal, ter je zatajeval dalje brez nehanja in z obilnim kesanjem.

Ivan Cankar

^v Živimo iz duha!

Zgodovina ni velika in mogoč-na samo zavoljo velikih zunanjih dejanj in dogodkov, velika je predvsem zato, ker je v njej skrit duh časa in duh ljudi, ki so posamezne zgodovinske dobe oblikovali. Zunanji dogodki v zgodovini so samo okvir duha, okvir idej, stremljenj in naporov tistih, ki so v svojem času živeli, delali in umrli.

Tudi naša slovenska bližnja preteklost že postaja zgodovina. Posamezni dogodki in ljudje leže v njej mirno in nepremično, v naš čas sije le duh teh ljudi, ki so dogodke oblikovali.

Eno nam mora biti iz leta v leto bolj in bolj jasno. Če hočemo, da ne bomo ostali samo v spominih, če nočemo, da bodo s tem rodnom obledeli tudi spomini, potem je nujno, da vse, kar iz preteklosti za bodočnost zidamo, zidamo na duhu.

Tako zelo človeško, tako zelo naše je, da vse dogodke in vse ljudi v naši slovenski zgodovini sodimo predvsem z nekega posebnega gledišča ponosa. Vse, kar je zunanjega, močnega, udarnega, bi radi pozlatili in samo od tega bi radi živeli. In vendar je samo to za dolgotrajno slovensko

življenje premalo, veliko premalo. Če hočemo, da naša zgodovina ostane živa, če hočemo, da se naši spominski dnevi v slovenski živelj globoko usidrajo, jih je treba zasidrati tja, kjer so se v preteklosti odvijali — v duha. Iz duha namreč je rasel upor, iz duha so rasle poti, ki so hotele v svobodna obzorja, iz duha so se dvignili tisoči in tisoči, ki so se združevali v vaše straže, v domobrance, v četniške skupine, iz duha je vztrajal posameznik, ki je kot talec čakal nekje v samotni celici, da ga odpeljejo v smrt, in iz duha, ki si ga ni pustil zlomiti, je vztrajal, osušen do kosti, človek v koncentracijskem taborišču.

Samo ponos, samo volja, samo hotenje niso dovolj za življenje. Velike dobrine so te, toda če stoji samo na trhljem temelju človeškega telesa, ne ostanejo za vselej. Bilo bi bridko misliti, da so tisoči in tisoči v plasti slovenske zemlje, ki se niso mogli braniti na zadnjo uro, ko niti roke niso mogli dvigniti proti sovražniku, ker so bile z žico zvezane, bilo bi bridko misliti, da je nekdo sam padel pod streli in so ga v surovo stesani krsti ne-

kje zagrebli, bilo bi bridko misliti, da je pepel nekoga veter raznesel in za njim ni ostalo ničesar — niti kosti. Kaj so dosegli, kaj so spremenili s svojo smrtjo ?

Vse, če gledamo v duha. Duh je, duh teh, ki so jim nasilno podrli trhlene posode teles v letih strahote, ki je nalomil čas doma, ki je nalomil surovost tolikih vodnikov doma, ki je odprl pot upiranja v mladih in pretresa temelje rdečega diktatorstva.

V tem je zmagoslavje mrtvih, ki jim ga nihče ne more vzeti. Surovi pamfleti režimskih pisnov doma so se izpeli, mnoge laži so se same sesedle, mladi rod včasih v naravnost norem beganju išče z duhom, za sproščanjem, za pogumom, povedati resnico — celo resnico.

Duh ne zida naglo, toda zida trdno. Kar postavi, ni mogoče podreti.

Tako lepo je misliti, da duh tisočev in tisočev, ki leže v plasti slovenske zemlje, sije po slovenskih tleh kakor ozimina. Nič telesnega ni ostalo za njimi, svetinjska morda, jagoda rožnega venca, spominek, ki ga je imel kdo pri sebi na zadnjo uro. Kostiči so sprhnele — tako dolga leta so od tistega časa — in vendar vsi žive. Nikoli še tako spokojno, nikoli še tako zmagoslavno, nikoli še tako ponosno. Nihče se jim pri njih pohodu duha ne more ustavljati, nihče jih ne more prestreči.

Samo duh govori vekomaj. Vedno z istim jezikom. Vse, kar je zunanjega, vse, kar je trhlenega, telesnega, ob svojem času mine, zakaj vse, kar cveti, ob svojem času rodi svoj sad, ki zrel odpade. Duh ostane. Dviga posameznike in dviga rodove, poji ideje, vliva vztrajnost, sije upanje. Iz duha gledano nobena stvar na tem svetu ni majhna, vse je posvečeno po duhu v to, da dopolni, kar mora po božji volji biti dopolnjeno.

Naj bi postali slovenski spominski dnevi dnevi duha, dnevi iskanja za tisto širino, ki je le v duhu mogoča. Naj bi bridkost v naših srcih za tisočimi in tisočimi nikoli ne zameglila jasnega in svetlega neba duha. Stali so, ne samo zavoljo tega, da bi z orožjem zmagovali, stali so predvsem zato, da bi svetu pokazali, da ni sile, ki bi mogla duha zlomiti, da ni sile, ki bi mogla duhu ukazati, da klečeplazi v suženjstvu.

Samo z duhom smo svobodni.

In to je najlepše, najmogočnejše — ne moremo umreti, če v duhu živimo. Ne bomo umrli. Ostali bomo, to najlepše, kar je v bilo v tisočih in tisočih, kar je v nas — duh, ki vse zmore, ki vse prenese, ki lahko vsako žalost posveti, ki lahko vsako voljo dvigne do viška in iz ljudi ustvarja božje otroke.

Živimo iz duha, da bomo mrtvim vsak dan blizu!

Ob 30 letnici deklaracije OZN o človekovih pravicah

(Nadaljevanje in konec)

Ob tridesetletnici te važne mednarodne listine objavljamo njeno besedilo v nadaljevanjih in ga razlagamo.

Med državami podpisnicami je bila tudi Jugoslavija.

ČLEN 23. — 1. Vsak človek ima pravico do dela, do svobode pri izbiri poklica, do primernih in zadovoljujočih delovnih razmer kot tudi do varstva pred brezposelnostjo.

Delo je najbolj naravna pot, po kateri pride človek do kruha in potrebnih sredstev zase in za družino. Zato je družba odgovorna za tak gospodarski red, da more dobiti v normalnih razmerah slehernik delo.

Vsak človek ima po naravi sposobnosti in veselje za določene vrste dela: kdor bo mogel vršiti sebi odgovarjajoče delo, bo našel v njem zadovoljstvo in tudi družba bo ime-la od tega največ koristi. Zato je proti naravni pravici, da bi koga silili v določeni poklic ali mu ga branili. Niti starši nimajo te pravice pri svojih otrocih.

Varnostni, higienski, klimatični ukrepi bodo varovali delavčevo zdravje in njegovo delovno sposobnost. Tudi do teh ukrepov ima delavec pravico.

Za primer brezposelnosti mora biti tako urejeno, da bo mogel delavec s prejemki iz socialne blagajne tudi v tem času sebe in svojo družino dostojno preživljati.

2. Vsi ljudje imajo brez vsake diskriminacije pravico do enakega plačila za enako delo.

V dveh primerih bi mogla biti skušnjava velika, pregrešiti se proti temu načelu: pri tujih delavcih v neki državi ali pri v vladajočo stranko nevlanjenih delavcih v domači deželi. Ali so taki primeri? Če so, koliko jih je? Odgovor je vsekakor težak.

3. Vsak človek, ki dela, ima pravico do primerne in zadovoljujoče odškodnine, ki njemu in njegovi družini zagotovi življenje, ustrezajoče človeškemu dostojanstvu. Če je potrebno, jo je treba dopolniti z drugimi socialnimi varnostnimi ukrepi.

Delavec ima pravico do pravične in družinske plače, to je do take, s katero si more skupaj s svojo družino privoščiti primerno stanovanje, hrano, obleko, pa tudi poskrbeti za kulturne potrebe in pošteno razvedrilo. Družinska plača pomeni poleg tega tudi to, da ne bo treba hoditi ženi na delo, saj jo družina doma potrebuje, če naj bo dom

dom. Domala vse razvite države skrbijo za primerne družinske plače z družinskimi dokladami, zmanjševanjem davkov in ugodno stanovanjsko politiko.

**4. Vsak človek ima pravico, da za varstvo svojih koristi osnuje po-
klicna združenja in je njih član.**

Zvez poklicnih združenj ali sindikatov je v demokratičnih državah običajno več: vsak delavec se lahko vključi v tisto zvezo, ki po njegovem mnenju najbolje ščiti njegove pravice. V nedemokratičnih državah je zveza sindikatov samo ena in sicer državna. Ker je tudi lastnica skoraj vseh podjetij država, so ti sindikati smešna pojava: kako naj po njih delavec brani svoje pravice proti podjetju, ko sta pa tako sindikat kot podjetje v rokah države oziroma stranke?

**ČLEN 24. — Vsak človek ima pravico do oddiha in prostega časa kakor tudi do pametne omejitve delovnega časa ter občasnega plačane-
ga dopusta.**

Glede pametne omejitve delovnega časa naj bi pazili predvsem naši delavci v tujini, posebno še tisti v gostinstvu. Nikakor naj ne pristanejo na zahtevo delodajalcev, da bi delali po 9, 10, celo 12 in več ur na dan, ker gostilničar ne more dobiti drugih uslužbencev. Tudi ko bi tisti delodajalec nadure pošteno plačal — kar se, žal, mnogokrat niti pri slovenskih podjetnikih v tujini ne zgodi — uslužbenec ne sme zaradi svojega zdravja na to prista-

ti. Koliko naših delavk in delavcev v tujini je pretiravanje v delu drago plačalo s svojim zdravjem!

ČLEN 25. — 1. Vsak človek ima pravico do takih življenjskih razmer, da je njemu in njegovi družini poskrbljeno za zdravje in primerno blaginjo, ki obsega tudi hrano, obleko, stanovanje, zdravniško oskrbo in potrebno pomoč socialnega skrbstva; pravico ima do varnosti v primeru brezposelnosti, bolezni, invalidnosti, ovdovelosti, starosti ali drugače nastali izgubi sredstev za vzdrževanje zaradi okoliščin, ki jih ni sam zakrivil.

Ta člen zahteva predvsem urejene življenjske razmere. Zgodovina zadnjih petdesetih let je dokazala da je demokratična družbena ure-ditev neprimerno bolj sposobna uresničiti ugodne življenjske razmere kot pa sistem tako imenovanih „ljudskih demokracij“. Že samo neprestano prehajanje ljudi iz dežel s tem zadnjim sistemom v dežele s prvim sistemom je neizpodbiten dokaz za to. Tudi množično odhajanje ljudi na delo iz „socialističnih“ dežel v „kapitalistične“ potrjuje gornje spoznanje.

2. Mati in otrok imata pravico do posebne pomoči in podpore. Vsi otroci, zakonski in nezakonski, uživajo enako socialno varstvo.

Šele v težkih okoliščinah postane vsakomur jasno, koliko bolj je mati z otrokom obremenjena v svojih skrbeh in delu kot pa človek brez otroka: npr. na dolgem potovanju.

Jasno je, da imata zato mati in otrok pravico do posebne zaščite. Kar tiče nezakonske otroke, smo jim nekdam tudi kristjani delali veliko krivico. Hvala Bogu, pa smo danes kristjani med prvimi, ki skušamo te otroke posebej zaščititi.

ČLEN 26. — 1. Vsak človek ima pravico do izobrazbe. Pouk mora biti vsaj v osnovnih šolah brezplačen. Osnovni pouk je obvezen. Strokovni in poklicni pouk mora biti vsem dostopen. Višji študij mora biti enako dostopen vsem po njihovi sposobnosti in uspehih.

Pravica do izobrazbe vključuje celo vrsto dejstev, npr. zadostno število šol, zadosten učiteljski kader,

v marsikakšnem primeru denarno podporo tistega, ki se izobrazuje, upoštevanje umske sposobnosti in uspeha kot edinega merila za dostop na višje šole, brez kakršnega koli zapostavljanja nekaterih zaradi njihovega svetovnega nazora.

2. Namen izobrazbe mora biti razvoj človeške osebnosti in krepitev spoštovanje človekovih pravic in osnovnih svoboščin. Pospeševati mora razumevanje, strpnost in prijateljstvo med vsemi narodi in vsemi rasnimi in verskimi skupnostmi; biti mora naklonjena delovanju Združenih narodov za ohranitev miru.

Po prepričanju vsega naprednega sveta je jedro človekove osebnosti v

uresničevanju dobrote, resnice, pravice in svobode v njegovem življenju in v spoštovanju in boju za taiste vrednote v prid drugim ljudem in narodom. Zato je vsako uvajanje v šole raznih nauk, ki same sebe razglasaajo za „edini znanstveni svetovni nazor“, kršenje tega člena Deklaracije. Vsako smešenje vere po šolah je prav tako zanikanje tega člena.

Za uspešno izobraževanje mladih ljudi imajo starši pravico, da izbirajo ali vsaj odločilno sodelujejo pri nastavitvi učiteljev svojih otrok. Učitelji, ki niso po svojem najglobljem prepričanju in življenju resnični demokrati, za učiteljsko delo niso sposobni.

3. V prvi vrsti imajo starši pravico določiti, kakšno vzgojo naj prejmejo njihovi otroci.

Država ima sicer dolžnost poskrbeti za zadostno število šol vseh stopenj, nima pa pravice šole monopolizirati: mora pustiti tudi zasebne šole, če jih starši želé. Pa tudi mora poskrbeti, da bo pouk v državnih šolah svetovno-nazorsko nevtralen, se pravi nikakor v nasprotju s prepričanjem staršev šolarjev.

Katoliška Cerkev je svoje prepričanje, da ima pravico ustanoviti šole vseh stopenj (osnovne, srednje in visoke), izrazila v Zakoniku cerkvenega prava (kanon 1375). Kjer je Cerкви ustanavljanje lastnih šol prepovedano, se ji dela krivica in tega se katoličani dobro zavedajo, čeprav molče.

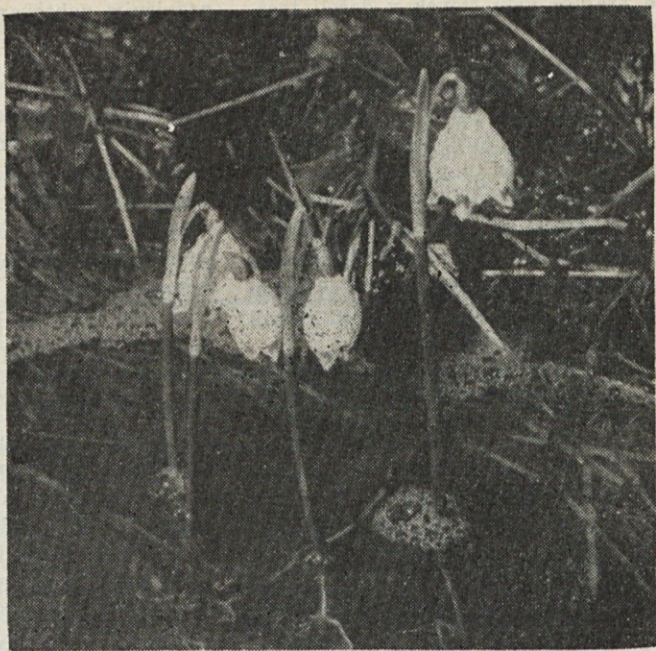
Če je staršem po naravi nalože-

na dolžnost, da poskrbijo za telesni in duševni blagor svojih otrok, imajo tudi pravico, da določijo, kakšno vzgojo naj njihovi otroci dobijo. Prvo vzgojo dobijo otroci v družini. Šola mora samo nadaljevati s to vzgojo, torej ima le dopolnilni pomen pri vzgoji. Učitelj je po svoji službi pooblaščenec staršev, svoje delo opravlja v imenu in po želji staršev. Noben posameznik in nobena družba ne sme staršem te njihove pravice kršiti.

Seveda pa morajo tako starši kot učitelji upoštevati zakone demokratično urejene družbe.

Tudi II. Vatikanski koncil se je zavzel za vzgojo mladine in med drugim izjavil: „Država ne sme pozabiti, da je njeno delo dopolnilno in da ne sme izvajati nad šolstvom nobenega monopola, ki nasprotuje vrojenim pravicam človeške osebe, napredku in širjenju kulture, mirnemu sožitju državljanov in pluralizmu, ki dandanes obstaja v mnogih državah... Cerkev zelo hvali tiste oblasti in svetne družbe, ki upoštevajo različna prepričanja v sodobni družbi in dolžno versko svobodo ter pomagajo družinam, da bi se mogli otroci na vseh šolah vzgajati v skladu z naravnimi in verskimi načeli svojih družin... Ta sveti zbor znova razglša, da ima Cerkev pravico svobodno ustanavljati in voditi šole vsake vrste in stopnje, kar je bilo razglášeno že v mnogih dokumentih cerkvenega učiteljstva.“

(Koncilska izjava
o krščanski vzgoji)

ČLEN — 27. — 1. Vsak človek ima pravico, udeleževati se kulturnega življenja družbe, se veseliti umetnosti, biti deležen znanstvenega napredka in njegovih dobrin.

Ni dovolj, da država svojim državljanom udeležbe pri kulturnem življenju ne prepoveduje, marveč morajo tudi podpirati svobodni razvoj umetnosti in znanosti in obenem ustvarjati take gospodarske razmere, da si more vsak državljan to dvoje privoščiti.

2. Vsak človek ima pravico do varstva moralnih in materialnih koristi, ki izhajajo iz vsakega plodnega znanstvenega, slovstvenega ali umetniškega delovanja.

Ta člen štiti dobro ime in zaslužek umetnikov in znanstvenikov. Pri tem gre seveda za resnične talente in neodvisne ustvarjalce, ne pa za kakšne režimske priganjače ali kako drugače obremenjene „genije“.

ČLEN 28. — Vsak človek ima pravico do socialnega in mednarodnega reda, v katerem so lahko popolnoma uresničene pravice in svoboščine, ki so navedene v tej deklaraciji.

Človek živi že po naravi nujno v družbi in le v družbi more uresničevati svoje pravice. Iz tega sledi, da ima slehernik naravno pravico, da je družba, v kateri živi, urejena. Kako naj npr. uveljavlja svo-

je pravice neki človek v deželi tretjega sveta, če je pa ta dežela gospodarsko na tleh, če v njej cvete korupcija in če med masami v njej vre? Ali kako naj uveljavlja svoje pravice občan v deželi s totalitarnim režimom, ko pa je ta že vnaprej uničil vrsto njegovih pravic?

ČLEN 29. — 1. Vsak človek ima dolžnosti do družbe, v kateri edini je možen svoboden in popoln razvoj njegove osebnosti.

Ko bi se kdo na družbo, v kateri živi, ne oziral ali pa bi skušal rovariti proti njej, bi prav tako kršil to deklaracijo, kot bi jo kršila družba, ki bi bila do kakšnega svojih članov krivična. Dokler je družba pravično urejena, mora posameznik izpolnjevati njene zahteve. Vprašanje je, kaj tedaj, če je družba krivično urejena. Da ima posameznik tudi do take družbe dolžnosti v tistih njenih zahtevah, s katerimi ta brani pravice vseh državljanov, je jasno. Kaj pa v drugih? Primer: Ali je imel nemški državljani v času nacizma dolžnost iti na vojno, ki je bila krivična? In če ni imel te dolžnosti, kaj naj bi tedaj storil? Ali pa morda ni imel niti pravice, da bi šel? Tudi za ceno težkih kazni? Zdi se, da ni mogoče reševati teh vprašanj splošno, ampak od primera do primera.

2. Vsak človek je pri izvajanju svojih pravic in svoboščin vezan le na tiste omejitve, ki jih zakon predvideva izključno v ta namen, da zagotovi priznanje in spoštovanje pravic in svoboščin drugih, da zadosti

pravičnim zahtevam morale, javnega reda in obče blaginje v demokratični družbi.

Ta člen natančneje določa, kje so meje občanovih pravic. To določilo predpostavlja, da je družba demokratična — sleherni totalitarizem že vnaprej na celi črti odklanja kot popolnoma zgrešen. Demokratsko urejena družba pa sme omejiti pravice posameznika le v sledečih primerih: če bi pravice prvega kršile pravice drugega (primer: moj vrt se konča, kjer se začne vrt mojega soseda, ker ima on prav tako pravico do svoje posesti kot jaz do svoje;), če tako zahteva morala (nimam pravice poveljevat zločin, ker je to nemoralno;), če to zahteva javni red (pozivati k uporabi proti oblasti v pravični družbi bi pomenilo kršitev javnega reda, zato do tega nimam pravice;) in če to zahteva obča blaginja (ko bi npr. obča blaginja zahtevala, da gre prek mojega travnika cesta, moram biti pripravljen, prodati tisti del travnika, ki je za cesto potreben).

3. V nobenem primeru ni dovoljeno izvajati pravic in svoboščin v nasprotju s cilji in načeli Združenih narodov.

Ker so Združeni narodi nekakšno zakonito zastopstvo volje vseh ljudi, ne sme noben posameznik ravnati proti načelom in ciljem te organizacije.

ČLEN 30. — Nobene določbe te deklaracije ni dovoljeno tako razlagati, da bi iz razlage izhajala za kak-

šno državo, skupino ali osebo kakršna koli pravica izvajati tako dejanje, ki bi imelo za namen uničenje v tej deklaraciji navedenih pravic in svoboščin.

Dejstvo je, da se marsikatera država-podpisnica določil te deklaracije ne drži. V imenu česa se drznejo te države igrati takšno dvo-

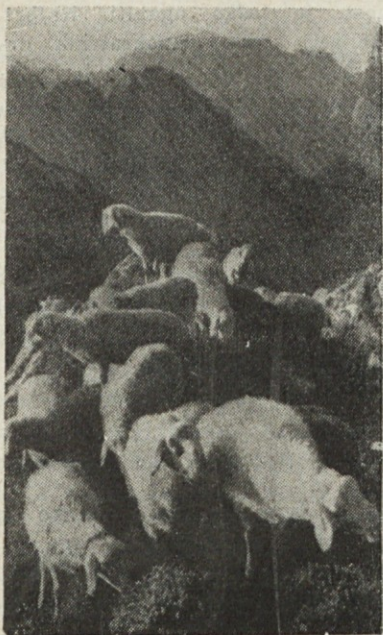
ličnost, je težko uganiti. Najbrž izrabljajo strah demokratskih držav, ker vedo, da bodo te h krivicam molčale zaradi „ljubega miru“. Organizacija združenih narodov pa izrecno prepoveduje sleherniku, da bi se pri kršenju človekovih pravic skliceval nanjo, kot da ona to odobrava.

Le ljubezni odpro gore svoje bogastvo

Gore naj ne bodo naši sovražniki... Podlaga alpinizma mora biti vselej čista ljubezna do narave in do gora, globoka poglubitost v njih življenje, bistvo, dušo... Najlepša gornikova čednost je skromnost. Gore so vendar tako velike in tako prizanesljive! Tako mnogokrat prenesejo. Za prenekatero zmago, ki navidezno postavlja v najsvetlejšo luč človeško odločnost in spretnost, se je treba kljub vsemu zahvaliti njihovi dobrohotnosti. Tihotno so opazovale in niso hotele preprečiti. Njihova strahotna orožja so počivala. Kadar pa zamahujejo, zadenejo nezmotljivo in uničujejo...

Le ljubezni odpro gore vse svoje bogastvo in globine svoje duše. Celega moža hočejo, vso predanost, srčen pogum in pristno navdušenje. Tedaj pa za ljubeznega vračajo ljubezna in kogar

ljubijo, tega dvignejo visoko k sebi in ga naredijo velikega in bogatega. Blagor mu, ljubljencu gorá! Grade mu najlepše zlate mostove, in celó tam, kjer se v strahotni veličini kažejo nedostopno visoke, mu često puste majhno, čeprav majavo in vrto-glavo lestev, da se po njej lahko povzpne do njihovega visokega prestola. Seveda ne vselej, da se ne prevzame in se nauči tudi biti premagan. Potlej pa ga sprejmejo s slovesnim razkošjem, ga velikodušno okrase s svojimi odlikovanji in mu govore v mogočnem jeziku, ki ga ne pozabi nihče, kdor ga je kdaj slišal in doumel. Pripravile so mu lep kotiček na toplem soncu in prijazno ga povabijo, naj sede. S svojim živalstvom v gozdovih, po skalovju in v zraku, z barvami, svetlobami in sencami, s plešočimi meglami in jadrajóčimi oblaki mu

zaigrajo čarobne igre, da si nobena človeška domišljija ne more izmisliti mikavnejših, kratkočasnejših in razkošnejših. Iz svoje neizčrpne zakladnice mu v bleščečih vrstah razprostro pred noge dragocenosti, kakršne moreta ustvariti samo božanska moč in umetnost. In če so nas milostno

odpustile s povabilom: „Kmalu zopet pridi,“ ostanejo nepozabne v našem srcu in nam morejo izpolniti celo življenje.

Bistre oči imajo in ostro opazujejo. In če spoznajo, da te ni pripeljala k njim srčna potreba, temveč moda, šport, nečimrnost ali slučajna muha, gledajo čemerno, barve jim oblede, svoje zaklade pa nezaupljivo skrijejo in se ponosno, vzvišeno in nemo zapro. Takemu tujcu nimajo kaj povedati. Prav tako ubog, kakor je bil prišel, odide od njih. Često se k njim ne povrne več.

Ko stopimo v njihove dvore, bomo skromni gostje v hiši mogočnikov. Vse življenje sem se opiral nanje kot na močnejšega prijatelja. Tako dobrotljive so bile z menoj. Često so me tiho vodile, me kdaj pa kdaj potolažile in dvignile iz hudih zemskih muk. Temu pravim življenje gornika. Tako sem hrepenel po vas, tako sem zaupno prišel k vam in tako se hočem takrat, ko bo moralo priti, od vas ločiti, ve lepe, večne gore!

Julius Kugy

V mojem srcu je sveta podoba; mnogo let je že tam, zmerom na enem mestu, mojim očem zmerom enaka... malokdaj se ozrem nanjo, pa vendar vem, da bi brez nje bila pusta in gola moja izba; in če bi šla od hiše, bi šel z njo božji blagoslov.

In vselej, kadar se ozrem na sveto podobo v svojem spominu, slišim šepetanje neizgovorjene besede, kakor se je utrnila svetla iz čeznurnega spoznanja, ki nam ni dodeljeno, iz vesoljne ljubezni, ki je ne poznamo; in milo in gorko mi je pri srcu, osvobojeno je.

Ivan Cankar

kaj
pravite?

Razlika med redovništvom in duhovništvom

Kakšna je razlika med večnimi redovnimi zaobljubami in mašniškim posvečenjem. Se po večnih zaobljubah more dobiti od Cerkve spregled za poroko?

Redovnik je tisti kristjan, ki se na poseben način posveti Bogu in v ta namen vstopi v kakšno od Cerkve priznano redovno družino. Obveže se, da bo stremel za krščansko popolnostjo z življenjem po treh evangeljskih svetih: uboštvu, čistosti in pokorščini. Po dobi preskušnje, noviciatu, naredi redovne zaobljube, ki so lahko časne (za eno ali več let) ali pa večne (za vedno). Zaobljube so storjene Bogu in zato samo

Bog redovnika od njih odveže in pa Cerkev v božjem imenu. In to Cerkev iz važnih razlogov tudi vedno stori. Če bi komu redovno življenje namesto v pomoč bilo v oviro za zveličanje, potem se Cerkev ne pomišlja takšnega odvezati od zaobljub. Tak redovnik spet postane laik, se vrne v svet in se seveda lahko poroči, ker pač ni več redovnik.

Duhovništvo je pa od Kristusa ustanovljen zakrament, po katerem se nekateri člani Kristusove Cerkve posebej posvetijo službi Boga in božjega ljudstva. Duhovništvo vtisne neizbrisno znamenje, zato je duhovnik za zmeraj duhovnik. Nihče mu duhovništva ne more odvzeti, Cerkev mu kvečjemu lahko prepové opravljanje duhovniških funkcij. A z duhovništvom kot takim — in to je treba dobro vedeti — ni že po svoji naravi združena dolžnost celibata. Poznamo tudi poročene duhovnike, npr. na krščanskem Vzhodu, ki so prav tako duhovniki kot zahodni duhovniki, čeprav so poročeni. Cerkev je iz važnih razlogov začela uvajati celibat na Zahodu v 4. stoletju in je kmalu postal pogoj za prejem duhovništva.

Pred 2. vatikanskim koncilom je Cerkev le v izredno redkih primerih dala kakšnemu duhovniku dovoljenje, da se je poročil (npr. v francoski revoluciji). Po koncilu pa je zadevno prakso popolnoma spremenila. Danes Cerkev da praktično vsakemu duhovniku, ki

za to prosi, dovoljenje, da se poroči — ga odveže od dolžnosti celibata —, a mu istočasno prepove, da bi še naprej izvrševal duhovniška opravila. Razlika med redovništvom in duhovništvom je bistvena: duhovnik ostane še naprej duhovnik, tudi če se poroči (prejel je neizbrisno znamenje), medtem ko laiciziran redovnik ni več redovnik, je znova laik, kot je bil, predno je vstopil v red.

Vez z bližnjimi rajnimi

Po mojem mnenju smo z dušami umrlih sorodnikov še vedno v tesnejši zvezi kot ostalimi vernimi dušami. Imam prav? Torej se jim moremo poleg tega, da zanje molimo, še prav posebej priporočati?

Sicer o tem ni nič razodeto, a verski čut nas nagiba k mnenju, da so nam tisti, ki so nam bili na zemlji bolj blizu, ostali z nami tesneje povezani tudi po smrti. Tako, mislim, je v nebesih ljubezen staršev do otrok večja kot do ostalih ljudi. In da so npr. ustanovitelji redovnih družin v nebesih posebej zavzeti za lastne redovne sinove; in podobno. Kakor je torej naša dolžnost, da za svoje najbližje sorodnike bolj in več molimo kot za druge, ker to urejena ljubezen zahteva — razen če je kdo v večji duhovni stiski, iz katere mu prav mi lahko pomagamo — tako po vsej pravici od njih pričakujemo, da smo tudi mi njim v Bogu posebej blizu.

Kako umeti obljubo pri 4. božji zapovedi?

Večkrat premišljuje, kako je treba razumeti pri četrty zapovedi: „Spoštuj očeta in mater“ božje zagotovilo: „da boš dolgo živel in ti bo dobro na zemlji“.

Za Bogom smo največje spoštovanje in ljubezen dolžni prav staršem, ker so ti za Bogom naši največji dobrotniki. V starših, kot božjih namestnikih, posebej doživljamo božjo previdnost in ljubezen do nas ljudi. Zato je najlepši naslov, ki si ga je Bog dal, prav naslov „Oče“. In pogosto se Bog v sv. pismu primerja materi, vsej prevzeti ljubezni in skrbi za svoje otroke — nas vse, ki smo božji otroci. Da bi Bog pokazal, kako pristrčna in globoka mora biti vez otrok do staršev in kako važno je to, kar zapoveduje v četrty zapovedi, je izpolnjevanju te zapovedi dodal obljubo posebnega blagoslova. In v Stari zavezi je ta poseben božji blagoslov in božja naklonjenost do človeka izražena v tem, kar so Izraelci — še ne vajeni ceniti duhovne dobrine — smatrali za največ, kar morejo na tem svetu pričakovati: dolgo in srečno življenje. Z drugo besedo se to pravi, da je Bog obljubil posebno plačilo in naklonjenost tistim, ki bodo to dolžnost izpolnili — in simbol te naklonjenosti je pa prav to, kar zemski človek najbolj ceni: dolgo življenje in blagostanje.

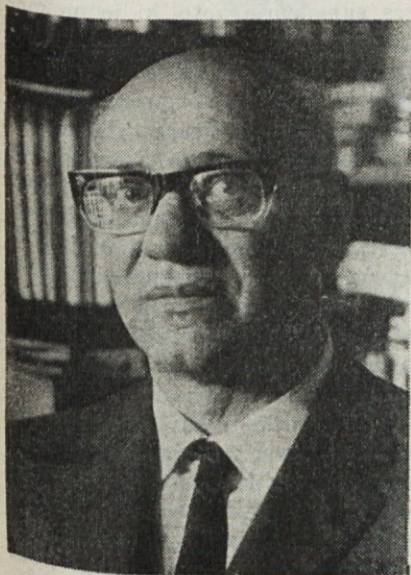
Alojzij Kukovica

Ob stoletnici Josipa Murna - Aleksandrova

Zadnji izmed četvorice pesnikov slovenske Moderne koncem stoletja *Josip Murn-Aleksandrov*, rojen 4. marca 1879 v Ljubljani, je najmlajši, kajti Ivan Cankar se je rodil l. 1876 kakor Dragotin Kette, Oton Župančič pa l. 1878. Stoletnice vseh teh smo se spomnili že v naši reviji, spomnimo se sedaj tudi še Murna, zlasti še, ker njegova vrednost raste z današnjim rodом

v izredno pomembnost. Publicist in literarni kritik Jože Snoj ga v eni novejših izdaj Murna (Mari-bor, 1968) imenuje „*utemeljitelja moderne*“ in prof. Anton Slodnjak ga v Slovenskem slovstvu (1969) označuje kot takega, ki je „sodobnejši sodobni kakor findesiéclovski poeziji“. So celó mnenja, da je previšal v pesniški ceni Otona Župančiča.

Usoda mu ni bila naklonjena že v rojstvu samem. Mati, doma iz Lahovč pri Cerkljah, je bila služkinja pri trgovcu Meyerju v Ljubljani in je porodila v neki veži na ljubljanski cesti nezakonskega otroka. Našega pesnika. Kmalu po rojstvu ga je oddala v rejo, sama pa šla služiti v Trst. Mater je pesnik spoznal, ko jo je obiskal v Trstu. Oče mu je bil neki Cankar, o katerem se je celó mislilo, da je bil oče Ivana Cankarja — celó Ivan Cankar je menda menil, da sta z Murnom polbrata! —, toda pozneje so literarni zgodovinarji ugotovili, da gre za drugega Cankarja, tudi hlapca pri Meyerjevih. Ko je bil Murn štiri leta star, ga je dala mati v oskrbo sorodnici in krajanki Polonci Kalanovi v Ljub-

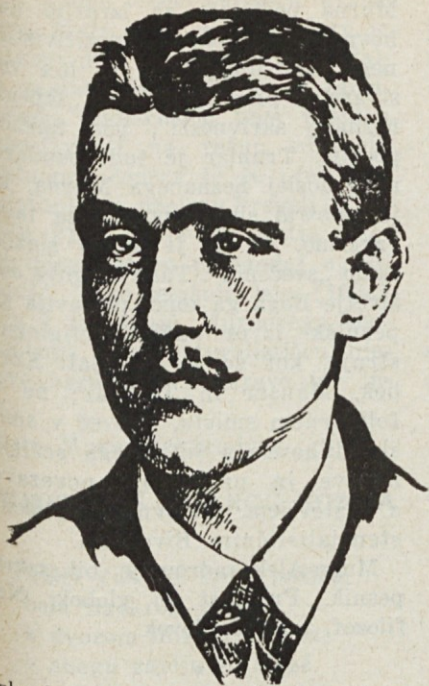
ljani, ki je bila iz Zaloga pri Cerkljah. To je tista dobra Polonca, ki je živela v stari cukrarni, pri kateri so stanovali in se zbirali slovenski pesniki, pa tudi umirali pri njej, in je ovekovečena z njimi. Kot gimnazijec je bil Murn eksternist v Marijanišču. Po maturi mu je Franja dr. Tavčarjeva preskrbela štipendijo Trgovske zbornice, da gre študirat eksportno akademijo na Dunaj. Šel je tja, a se vpisal tudi na jus. Šel tudi v Prago in se tam tudi vpisal na pravo — toda študiral ni — in mu je bila podpora odvzeta. Vrnil se je v Ljubljano in bil stenograf pri odvetniku dr. Ivanu Šušteršiču, znanem slovenskem politiku. Pozneje je postal uradnik Trgovske zbornice. Toda zaradi bolezni — jetike — je moral pustiti to službo in je umrl v cukrarni pri Kalanovi (morda na isti postelji kot 23 letni Kette dve leti preje) dne 18. junija 1901, star 22 let!

To je življenjska zgodba po uso-di zagrenjenega človeka Josipa Murna, ki pa je dala slovenskemu pesništvu enega najčistejših pesnikov, tedaj znanega pod pesniškim imenom „Aleksandrov“.

Kot pesnik je bil Murn tovariš Cankarju, Ketteju in Župančiču že v dijaški Zadrugi, v kateri so brali in obravnavali svoja dela. Vidneje je nastopil v abiturientskem almanahu Na razstanku, ki ga je uredil njegov sošolec Ivan Prijatelj, poznejši urednik njegove posmrtné zbirke. Njegovo pisateljsko delo je zavzemalo kratko dobo od l.

1895 do 1901, dobrih pet let. Pisal je v Angelčka, Vrtec, tudi v Zoro (list katoliškega akademskega dijaštva) pa v Slovenca, Slovenski narod in Ljubljanski zvon. Tudi on je spadal pod vpliv mladega dr. J. E. Kreka, ki je tej mladi pisateljski družbi posojal slovanske pesnike (Mickiewicza, Ševčenka...). Ruski pesniki, predvsem Lermontov, so dobili tak vpliv na Murna, da J. Snoj govori o prvi dobi naravnost kot motivno in slogovono imitaciji Lermontova. Rastel je torej iz ruske romantike in slovanske narodne pesmi. Zato tudi slovansko pesniško ime, kot so si ga dajali tedaj tudi drugi njegovi vrstniki (Kette-Mihajlov, Cankar-Saveljev, Župančič-Nikolajev...).

Murn je svojevrsten pesnik. Postal je slovenski poeziji svojsko, res samosvojo noto, ki je ne moreš zamenjati z drugo. Tiha pesem narave in melanholije. Četudi je izšel iz dekadentske pesmi in senzualističnega življenja velemestnih dunajskih mesecev, ki se ga je izpovedal in rešil, je ostal pesnik samotnega življenja in otožnega razpoloženja, pesnik poljan in folklorne slovenske intimnosti, pesnik čutov in čustev. Je pesnik samote in sožitja z ljudstvom, z njega tradicijo, običaji in lepoto pokrajine, kot so jo takrat doživljali slovenski slikarji impresionisti. Njegovo čustvovanje je bilo novo, nova tudi njegova oblika in slog. Zavestno se je ločil od skandiranja klasičnega tipa poezije, čeprav je za svoj glavni izraz

izbral kratke rimane štirivrstičnice, znane že od Vodnika. Zato je Funtek, epigon formalistov, odklonil za tisk njegovo pesniško zbirko. Njegov verz ni tekel, ker ni hotel teči, naravnost z naporom se je reševal verzificiranja in gladnosti, kar je nekoč veljalo sodobnikom za slabost in okornost. Saj ga v polnosti nista priznala niti njegova najintimnejša pesniška sogeninja, kakor sta bila Cankar in Zupančič, ki sta dajala veliko večjo prednost Ketteju. Murn ni bil refleksiven pesnik, pesnik problematike — ne narodne ne socialne — ampak samo — pesnik, slikar hipnih duševnih in vizualnih ter čustvenih doživetij v na-

ravi in v sebi. Naš najčistejši pesnik v smislu Jenkovih Obrazov, ki pa jih je daleč nadkrilil s čudovitimi, finimi, mojstrskimi akvareli in pejzaži. Kot vemo, je jetični Murn bežal iz mesta v naravo, iz Ljubljane, kjer mu je umiral Kette, v okolico Cerkelj na Gorenjsko, iskat zdravja telesu in osamljenosti. Tam — in pozneje v Vipavi — se je razgibal med ljudstvom, se družil z njim, z njegova navadami, fantovanji, ženitvami in romanji, predvsem v zadnjih letih, ko je iz svojih osebnih čustvovanj prehajal v deromantizacijo in v objektivizacijo življenja okrog sebe. Današnjemu kritiku je to kolektivno objektiviziranje, prepleteno s simbolizmom in celo s kozmično razsežnostjo občutja, višek njegove poezije (Snoj).

Občinstvo pa je gledalo in še gleda v tej rustificirani poeziji predvsem folklorno motivnost, neko „gasparijanstvo“, od katerega pa je Murn duhovno različen kakor snov in duh. Duh je, ki Murnovo kmetstvo spreminja v čudovito poezijo. Berimo na pr. samo Pesem o klasu ali Vlahe ali Pomladno romanco, Šentjanžvevo itd., itd.. Vsaka pesem posebej je nepozabna in svojevrstna mojstrovina. Ni deklamacija, ni refleksija, ni zgolj folklor, je pesem. Čista pesem. Popolna v spočetju in izpeljavi. Verzi, ki so včasih veljali za „nedodelane“, so danes „klasični“ prav po svoji skriti ustvarjalni revolucionarnosti, po stilu, ki je

še le v tridesetih letih po pesnikovi smrti postal sodoben. Verz, napisan v neki pesniški prozi, ki ga je Prijatelj v posmrtni izdaji Murnovih pesmi tiskal v „dodatku“ kot neke vrste koncept za pesem (Prešla pomlad...), smatra sedaj Snoj za naravnost „epohalno pesem“, ki je „ustanovila moderno pesem XX. stoletja.“ Prav o tej pesmi, ki je Vodnik-Ložarjeva Slovenska lirika ni sprejela v antologijo, sem tedaj (l. 1934) — pred 45 leti! — napisal: „Mogoče bi želel, da bi urednik sprejel še značilni plastični opis jeseni, ki je v Prijateljevi zbirki med fragmenti označen z „+ + +“, že zaradi tega, ker jo je svoj čas Tominšek v Slovanu (1902) označil kot igračo, nevredno tiska; to pa zato, da se popravi zgodovinska krivica in podčrta Murnova sodobnost. Saj bi bila lep pendant Kocbekovemu modernemu mističnemu rusticizmu, kajti tudi Murn je premagal impresijo in segel v srž našega časa. (DS 1934, 202.) Zdaj je ta „krivica“ popravljena in Murnu priznано prvenstvo v izvoru sloga, ki ga je razvil v polnost Kocbek in pojema pri Mauserju.

Ne bom navajal rast Murnovih pesmi od subjektivnih razpoloženj v simbolnost dojemanja sveta, pa v kmečki realizem, ki je vodil v najmodernejši surrealizem (Kocbek), poudarim naj le še, da je p. Truhlar odkril v njem tudi velikega pesnika dojemanja „Absolutnega“ v duši, to je Boga. To

Murna postavlja za izrazito duhovnega pesnika antipozitivističnega nastrojenja, ko se mu vse stvarstvo predstavlja pod „tančico neznane skrivnosti“, pod tančico poezije. Truhlar je tudi poudaril nam doslej neznanega Murna, ki je smatral službo poeziji za tako vzvišeno, da bi ji mogel služiti samo „svečenik“. Tako njegovo doživetje Boga ga zopet postavlja za pesniški izvor načina religiozne struje, kot so jo razvijali Kocbek, Mauser in Truhlar; ne v folklornem smislu, temveč v smislu duhovnega intimnega sožitja narave in preko nje povezave z misterijem, „skrivnostjo“, eksistencialističnim Bivanjem.

Murn-Aleksandrov je bil samo pesnik. Preprost in globok. Ne filozof, temveč Človek.

*

Naj končam s svojo omenjeno oznako Murna pesnika iz leta 1934, ki naj priča, kako smo tedaj gledali na njegovo pesem, in pri kateri obstajam še danes. „Brez dvoma je ena glavnih zaslug Vodnik-Ložarjeve Antologije, da je postavila Murna na mesto, ki ga v naši poeziji resnično zasluži, kajti zdaj se nismo zavedali, da je Murn naš najčistejši pesnik. Očitali so mu plahost, bolest, trdoto, folklornistično ornamentiko, zdaj pa ga hipoma občutimo kot najsodobnejšega pesnika, čigar vsaka pesmica je biser naše lirike. Kette modruje, Murn čuti, gleda barve, poje in zveni kot resonančno dno, ko se

vanj ujame veter. Župančič deklamira, Murn slika in živi. Murn je enakovredna in istovrstna genialna postava kot Grohar in Jama. Nekako čudno smo tega pesnika zapostavljali na račun njegovih vrstnikov, čeprav je že pred petnajstimi leti napisal Pregelj (Čas, 1919, 219), da je bil „Kette dozorel talent, Murn prezgodaj ugasli genij.“ Tako letošnje leto (1934) teče v znamenju Murnovega senzualizma, ki ni naturalističen, njegove harmonije z naravo ter in-

Josip Murn-Aleksandrov

PRIŠEL ČAS JE KROG BOŽIČA

Prišel čas je krog božiča,
bele naokrog goré,
k dvorom bliža se lisica,
v snegu zajčje so stezé.

Mrzla polja so, gozdovi,
mraz in mrak v deželo gre,
snega polni so vrhovi,
zvečer poti so težké.

Mlin ne gre več zaporedom,
voda čezenj manj šumi,
potok, skriva se pod ledom,
curek skozenj čist blešči —

To so zimski, zimski časi,
sever poti je zamel,
skozi okno zrem po vasi,
skoro bi kosminke štel.

Skoro bi kosminke štel,
svet se ves mi je zaklel,
z žalostjo, bledó nevesto,
ah, živeti sem pričel.

timne preprostosti, ki ne pozna patosa in izumetničenosti: neposrednost občutja, ki se daje z vso ekspresijo, in pristnost besede-materiala, s katerim ga izraža, sta karakteristični odliki tega pozabljenega pesnika, ki pa ga je Antologija „pozakonila“ z največjim številom pesmi (15) kot samo še Župančiča.“

Literarna zgodovina ga je postavila med same vrhove slovenskega Parnasa in v slovenski sodobnosti živi njegova umetnost.

TRENUTEK

Tam v daljavi, ne ve se, kam ptič
leti,
tam v nižavi, ne ve se, kam se
spusti

na skrivaj;
tako v duši lep trenutek zbeži
in ne vemo, kam, kje se zbudi
še kedaj.

KMEČKA PESEM

Prelepa vaša hiša, oj,
prelep je res vaš dvor
in lepa miza bela mi,
nad njo sv. Izidor.

Alenčica, Alenčica,
naj sveti Izidor
varuje lepo hišo ti,
varuje lepi dvor!

Iz hrama ajda naj diši,
naj očka ti živi,
štej doto, ne preštej je ti
tri dni in tri noči!

Ko dobrane se mrače,
k meni spo glasovi tihi
kakor tožbe tajni vzdih
src, ki v žalosti žive.

Mir, ah, lega na zemljó,
meni ni ga moč dobiti,
ni mogoče potopiti
duše v spanje mi sladko.

Tihi, polunočni čas,
trepetanje zvezd v višavi,
glas vpijočega v puščavi,
trs samotni to sem jaz!

Pridite, nevihte ve,
pridi, burno ti življenje,
pridi, šumno koprnjenje,
in prevpijte mi srce!

Jasnih, jasnih, sončnih dni,
polnih borb, polnih ječanja!
Tiho, tiho dalje sanja
noč z bleščečimi očmi.

O MRAKU

Po jezeru priplule
mi divje gosi,
to v mraku je, jeseni,
in ko megla leži.

Molči ves svet pod meglo,
i jezero molči,
gošjak samo tam včasih
obupno zakriči.

Po njemu se mi toži,
na srcu jad leži;
no, bogzna, al za mračne
al za jasne moje dni.

Z mehovi pod pasho gredo,
v dolgih plaščih suknenih gredo,
k tlom sklonjeno glavó,
vsi imajo visoko telo
in držijo se žalostno,
da nikoli tako.

S piščalmi na ustnih gredo,
v klobukih širokih gredo
in zdaj z desno roko
in zdaj z levo roko
piščali prebirajo žalostno,
da nikoli tako.

Z mehovi pod pasho gredo,
v dolgih plaščih gredo,
pa v klobukih širokih gredo —
in naprej gredo in nazaj gredo
in zapiskajo še v slovo,
da nikoli tako!

ENAKA

Kedar pomlad v deželo hodi,
posestrima se ji rodi,
kot dobri Bog mi v dušo vodi
vesele, jasne, mlade dni.

To je moj pir, pir hrepenenja,
in polna duša prekipi,
in prostor ves, ves lik življenja
zrcali v njej se in gubi.

Ah, božji svet za tiho reko,
ko prvi cvet se prebudi,
in tihi šum za tiho reko
in beli prstki in drobní...

Prostrani nebes, dih pomladni,
v njem ptič se ne nažvrgoli,
in v soncu ne, ne v senci hladni
se ne zamisli gorka kri!

Kot z zelene goré
cesta, ravno poljé,
kot ves pisan svet
nam se dnevi vrste!

Glej, izza teh brez
polje in poljé,
tako daleč čez
vse nam v zrno gre.

To je naša last,
vse za naše dni!
Sebi v slavo in čast
tudi klas zori.

Da obvárjuje Bog
hudih ur ga, vetrov,
da povsodi okrog
zlije svoj blagoslov!

Na Medardovo jasnih dni,
mirne daj Margaretine,
da se svet veseli
lepe letine —

da neznan glas noči,
ko s temó govori,
da nam daleč zbeže
hrepeneče skrbi!

Da, za kruh, da, za klas
Bog usliši nas,
čez razore zavej
sredi urnih maš;
naj se dnevi vrste
kot svet pisan z goré —
Prepelica, hej, čez poljé,
hitri veter, zavej čez goré.

Prešla je že velika noč,
dolgi post je proč,
jutri bo bela nedelja,
potlej čas pride vroč,
hej, tega komaj čakam.

Za Sveto telo
vse zorano že bo,
vse v stebalu že bo
za Sveto telo,
hej, tega komaj čakam.

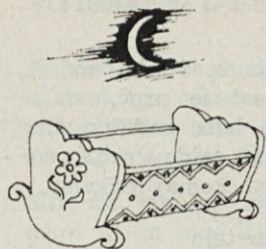
O šmarnem potém
že si žita naspém,
že si žita naspém,
potlej v hoste grém,
hej, tega komaj čakam.

Ajda začrni,
gora pordeči,
polhu dlaka v bukvah
vsa se nagosti,
hej, tega komaj čakam.

Potlej leto nam zbeži,
počasi, tiho se gubi,
kot da še enkrat leto
vse prošle šteje dni,
hej, tega komaj čakam.

Štejem tudi jaz vse dni,
v prošlost se oziram:
pa za koga se upiram,
pa po kom vse dni umiram?
Ah, le tega komaj čakam!

v družini

ODKOD VEM, KAJ JE PRAV?

Po vesti spozna človek, kaj je njegova dolžnost, za kaj naj se svobodno odloči. Vest je kakor antena, ki prejema valove od drugod, jih dovaja sprejemnemu aparatu, ki jih spreminja v besede in slike. Če aparat ni vključen ali če antena ni pravilno naravnana na oddajno postajo, ni mogoče slišati ali videti slik. Če človek izključi vest ali če je ne uskladi z valovi, ki jih izžarevajo oddajne postaje, ne ve, kaj je prav.

Ostanimo pri podobi. Katere so oddajne postaje za anteno vesti? Veren človek bo najbrž odgovoril: Cerkev, božja beseda, Bog. Kakor je to sicer res, ne smemo prezreti, da je prva oddajna postaja človek sam. Čim bolj človek pozna samega sebe v vseh svojih razsežnostih in globinah, tem bolje ve, kaj je prav in dobro, to namreč, kar je človeku kot osebi in kot družbenem bitju primerno, kar mu ustreza, ga bogati in osrečuje, osvobaja in izpopolnjuje.

Filozofska etika, ki se ne oзира na božje razodetje, črpa npravne norme iz človeka in njegove narave. Tisti, ki danes zastopajo tako imenovano avtonomno etiko, trdijo, da drugega vira, drugih oddajnih postaj sploh ni in jih ne sme biti. Kolikor ta nauk zanika Boga kot prvi vir in zadnji cilj človeka, je po našem krščanskem prepričanju napačen in nespremenljiv. Kolikor pa trdi, da je treba najprej poznati človeka in že na podlagi tega spoznanja vemo, kaj je prav in dobro, je to pravilno.

Največja težava pa je, kako res spoznati človeka v vseh njegovih razsežnostih in globinah. Filozofija, antropologija, psihologija, sociologija in druge znanosti so v teku zgodovine prikazale veliko in nikdar doseženo bogastvo človeka. In vendar znanstvena spoznanja še ne posredujejo vse resnice o človeku. Le kdor pozna Boga, pozna človeka, je dejal nemški antropolog in filozof Romano Guardini. Božje ra-

zodetje dopolnjuje in pogloblja znanstvena dognanja o človeku. Preko oddajne postaje človeške narave se javlja Bog. „Človek ima v svojem srcu od Boga zapisano postavo, in poslušen ji biti, ravno v tem je človekovo dostojanstvo, in po njej bo človek tudi sojen,“ pravi drugi vatikanski koncil. Že sv. Pavel je zapisal v pismu Rimljanom, da so tisti, ki ne poznajo razodete božje postave, sami sebi postava. Postava je zapisana v njih srcih, ker jim to izpričuje njih vest (Rimlj 2, 14-15).

„Srce“, v katerega je zapisana božja postava, je človek v svojem konkretnem položaju z vsemi posebnostmi, darovi in pomanjkljivostmi, zmožnostmi, nalogami in dolžnostmi. Vase mora torej iti človek, sebe iskreno in odkritosrčno spoznati, da bo vedel, kaj mora storiti. Ali ne ve mati iz svoje notranjosti, kaj je njena dolžnost do otroka? Ali ne najde človek iz srečanja z bližnjim pravega odgovora, kaj naj mu stori? Ali se iz sožitja v zakonu in družini ne pokaže, katere so npravne dolžnosti? Ker ljudje bežijo pred seboj, ker zapirajo oči pred konkretnim položajem in srce pred bližnjim, ne vedo, kaj je treba storiti.

Ker pa človek v svojem srcu ni tako pošten, dober in čist in ker ga v spoznanju samega sebe moti toliko sebičnih nagonov in teženj, ker je njegovo spoznanje zelo nepopolno, pomešano z vse-

mi mogočimi zmotami in izpostavljeno neštetim vplivom od zunaj, skratka, ker je človek oddajna postaja, ki je zelo nedovršena in neprestano motena, spoznanje lastne narave ne zadošča. Človek potrebuje pomoči, na npravnem področju še bolj kot drugod, tako za spoznanje drugega kot slabega kakor tudi za pravilno odločanje in življenje. To pomoč mu daje Bog v razodetju, ki ni samo beseda in pouk, ampak hkrati notranja razsvetljenost za spoznanje in podpora za odločitve in izvršitev.

Cerkev ima nalogo, da oznanja, razlaga in posreduje božjo pomoč in jo izpričuje. Cerkev in njena avtoriteta ni sama zase oddajna postaja za vest, ampak le posredovalna in ojačevalna — pomožna postaja. Takih postaj je v človeški družbi nešteto, a niso vse usklajene in povezane med seboj. Tudi zakon in družina naj bi bili zvezni in ojačevalni oddajni postaji. V nekem smislu je to vsak človek za svojega bližnjega. Vprašanje je le, ali je v zvezi s prvo oddajno postajo, ki je Bog.

Položaj na etičnem področju ni tako obupen, kakor mnogi trdijo. Le anteno — vest — je treba spraviti v red, jo prav obrniti, da bo sprejemala prave valove, potem po poslušati, razmišljati, odgovorno presojudati in se pošteno odločati.

Lojze Šuštar

ZAPRT IN ODPRT ZAKON

V dobrem zakonu je skrb
polovična,
veselje pa podvojeno.
Sigrid Undset

Razlika med staro in novo podobo zakona je razlika med zaprtim in odprtim zakonom. Jedro zaprtega zakona je v napačnem (pretiranem) pojmovanju znanega stavka: mož in žena sta „eno“; ti si moj(a), jaz sem tvoj(a). S tem naj bi se nehalo zasebno življenje enega in drugega; vedno nastopata le kot „par“; njuni prijatelji morajo biti skupni obema; za osebe drugega spola se nobeden več ne sme zanimati, čeprav ob navzočnosti partnerja; živita kakor okleščeno drevo, ki sme rasti samo še kvišku; in pri tem upata, da se bosta z leti zraščala še bolj v „eno osebo“; razen službenih potov morajo biti skupna tudi njuna pota; mož mora žrtvovati svoje osebne želje na oltar skupnosti; žena prav tako; vse v duhu gesla: jaz sem tebi vse, ti si meni vse.

Pri tem imata že naprej po stari navadi razdeljeno delo na moška in ženska opravila. Žena se mora ravnati po okusu moža, mož mora igrati vlogo „močnega“, zato se ne sme ženi potožiti, če ima v službi težave, čeprav bi mu utegnila prav žena dajati najučinkovitejše pobude. Žena mora kuhati, pospravljati in voditi vse gospodinjstvo, ka-

kor to mož od nje tudi pričakuje, čeprav je ravno tako polno službeno zaposlena v pisarni kakor on, ki po službi mirno na kavču zleknjen opazuje njeno gospodinjsko delo.

Toda čeprav vse to lepo zveni, je vendarle vzorec, ki je nadčloveški in nedosegljiv. Tudi poročen človek je in ostane in mora ostati samostojna osebnost, ki potrebuje za zdravo in srečno življenje svoj življenjski in duhovni prostor, v katerem se prosto giblje, ne da bi bil na svojega zakonskega tovariša priraščen kakor siamski dvojček, da ne more niti koraka stran od njega, da sta v vsakem delu in v vsakem počitku vedno drug od drugega odvisna.

V takem prenapetem stanju se v vsakem stopnjuje tiha notranja napetost, obenem z razočaranjem, da zakonski tovariš ne ustreza idealu, ki ga je imel drug pred očmi, da moram ravno „jaz“ svoje želje žrtvovati na ljubo „njej“ („njemu“); vsak misli, da je v zakonu „vse žrtvoval“, ko je upal „vse dobiti“. Začno se spočetka tihi, pozneje glasnejši očitki; prvi pogovori o medsebojnem razmerju, ki bi si ga morala že davno pred zakonom postaviti v pravilno luč, se začno šele sedaj v obliki prepirčkov in pogajanj, kjer v najboljšem primeru pride kvečjemu do kompromisa.

Kompromis, o katerem ljudje govore, je vedno izraz razočaranja nad življenjem (zakonom). To je tisto gledanje na zakonsko „skupnost“, ko gre za nenehni boj kdo ima „prav“, in kdo bo „popustil“. To so tisti na videz idealni zakoni, ki pa so tako krčevito vase zaprti, da pridejo takoj do resne krize, kakor hitro nastopijo resne spremembe: menjava službe, stanovanja, kraja, gospodarski polom (požar), izguba službenega položaja (naslova), rojstvo (morda celo nezaklenega) otroka itd.

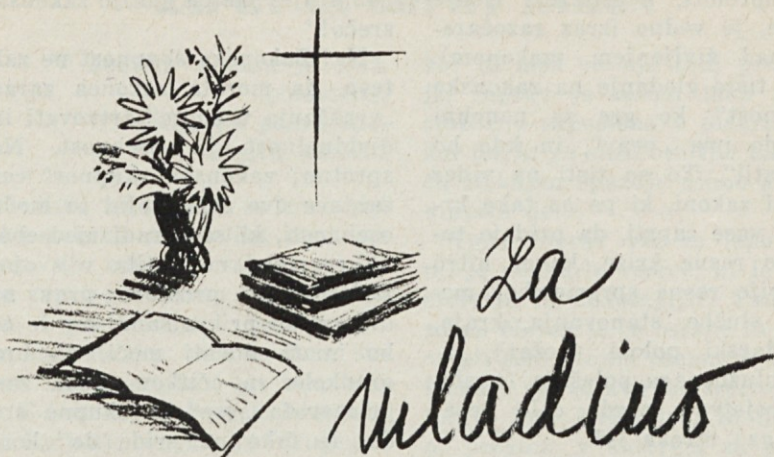
Kako napačno je, če zakonski partner pričakuje, da se bo drug docela njemu posvetil, da bo samo njegov, da bo v njem našel izpolnitev svojega življenja, se vidi zlasti takrat, ko dobita otroka. Kako naj najde v tako izključno zaprtem krogu ljubezni še otrok svoj topel življenjski prostor? Ob takem pojmovanju zakonske skupnosti ni čudno, če je raziskava o zakonski sreči (v prejšnjem desetletju) prišla do poraznega sklepa: „Otroci ne

podpirajo, pač pa motijo zakonsko srečo!“

Ne! Zakonska skupnost ne zahteva, da morata zakonca zaradi „vraščanja v enoto“ žrtvovati individualnost in osebnost. Nasprotno: zakonska skupnost celo zahteva dve samostojni in močni osebnosti, ki se zaradi medsebojne zvestobe ne čutita v svojem življenjskem prostoru prav nič ovirani in prikrajšani, ker le tako imata dovolj moči, da brez grenkobe in očitkov vsaka zase prispevata „vse“ za skupno srečo; le tako ne pride do „kompromisa“ in prepira, kdo bo kaj in „koliko prispeval. Le kdor je celovita in neokrnjena osebnost, ves sam svoj, se more tudi „ves“ dajati za skupno srečo. Kjer je rast osebnosti „odprta“ in neomejena, ni treba sebičnega preračunavanja 50 : 50, ker se z obeh strani prosto „angažira“ ves človek: 100 + 100. Sreča je podvojena, kjer sta dva v osebni rasti in svobodi neokrnjena. Le tam pa so tudi bremena samo polovična.

Anton Trstenjak

Miloš Stare

Ne odklanjajte odgovornosti in dela za slovenstvo!

Dekleta in fantje, vaši predniki so storili v zgodovini z neizmernimi žrtvami vse, kar je bilo potrebno za obstoj, svobodo in razvoj slovenskega naroda. Tudi vaši starši niso pretrgali dolge verige bojov in žrtev naših prednikov, ampak so se v eni najhujših dob, to je v času revolucije pod okupacijo med drugo svetovno vojno z neizmernimi žrtvami uprli komunizmu. Šli so v begunstvo in niso obupali. Ko so prišli v to deželo, v Argentino, so nalleteli na tolikšne težave, da bi marsikdo obupal. Vaše matere in očetje niso! Vprašajte jih, kako so v prvih začetkih preživljali svoje družine, kako so iskali delo, kako so iskali in si gradili

pozneje stanovanja. Spoštujte jih in posnemajte v pogumu in vztrajnosti. Posnemajte v tem, da boste skušali razumeti, kaj vse zmore slovenski človek. Danes imate vsi svoje domove. Starši so vam oskrbeli študij, mnogi ste končali univerzo, imate lepe položaje. Iz nič so nastala lepa slovenska podjetja. Vse to je uspeh truda in dela vaših staršev. Bodite ponosni nanje!

Dekleta in fantje, mlade žene in mladi moške! Sedaj je na vas padla naloga, da se veriga odgovornosti, dela in žrtev ne pretrga. Slovenski narod v domovini ni svoboden. Ne odklanjajte odgovornosti in dela za slovenstvo s tem, da ste rojeni v Argentini.

Res je to vaša domovina, ker ste tu rojeni. Spoštujte to vašo domovino. Izobrazujte se. Prizadevajte si, da se boste uveljavili na vseh področjih argentinskega življenja. Vaši cilji naj bodo visoki. Delajte za razvoj in napredek Argentine. Ne pozabite pa, da je v vaših žilah slovenska kri, ki je ne morete zatajiti. Samo če boste vskladili v harmonično soglasje argentinstvo in prirojeno vam slovenstvo, boste izoblikovali v sebi močne značaje in se razvili v zgrajene osebnosti. Tako boste notranje mirni in samozavestni

v argentinski in slovenski družbi. Pogoji za to pa je znanje obeh jezikov.

Nekateri starši podcenjujejo svoje otroke, ko menijo, da je učenje obeh jezikov breme za slovenske otroke. To je velika zmota. Znanje obeh jezikov je naravnost nujnost, ki tudi odpira pogled v širša obzorja. Če boste šli po tej poti, boste koristni za Argentino in srečni v delu za slovenski narod. Ta vam bo za to hvaležen in bo ponosen na vas.

(Iz govora v Mendozi 5. XI. 78)

Zorko Simčič

Fantje, dekleta, ne oddaljujte se od nas!

Fantje, dekleta, poslušajte nas! Kadar vidite, da delamo prav — kar ni vedno nujno isto, kar bi vam bilo všeč, a vi veste, dobro veste, kdaj delamo prav — stopite nam ob stran! Če mislite, da ne delamo prav, baje premnogi starejši samo še govorimo o duhovnih vrednotah, mislimo pa samo še na trebuhe in čekovne knjižice — kadar in kjer je res tako, bodite nam slaba vest. A ne umikajte se! Vsem vam, ki se zavedate, da jarem emigracije ni lahak, a da ga še nihče ni odvrigel, ne da bi s tem predvsem sebi škodil, vam, ki se zavedate, da nihče ne stori večje usluge sebi in tudi državi, v kateri se je ro-

dil, kakor tisti, ki ni izdal idealov svojih očetov: tudi v bodoče ne stopajte na „udobna“ pota, ker ta ubijajo.

Opazujte življenje z odprtimi očmi, pa boste videli, ali je tako ali ni. In četudi v družini in v skupnosti ni vse tako, kakor mislite, da bi bilo prav — ne oddaljujte se! Človek se lahko umakne iz enega dela skupnosti v drugega, lahko dela tudi povsem na tihem — toda umakniti se ne sme. Naša skupnost je majhen svet, toda je svet v celoti. Ne pozivamo vas, da bi se zapirali v kak geto — ne! Slovenska skupnost je sicer svojski, a odprt vrt sredi vrtov sveta, in čeprav je

ta naš vrt majhen, je dovolj velik, da lahko iz njega raseš in zanj živiš, pri tem razvijaš vse svoje obsežnosti; s tem pripomoreš, da bo jutrišnji svet boljši.

Mi, ki vam govorimo, nismo stoletni očanci, a dovolj smo mogli v življenju videti, da vam lahko zagotovimo: Vi, ki ste narodne in verske svetinje svojih očetov in mater sprejeli za svoje — boste šli mirno skozi življenje, najsi vas čakajo še tako črni dnevi. Drevesa, ki ima globoke korenine, ne podre noben vihar! Blagoslavljali boste svoje očete in matere.

Za nami je marsikaj lepega, a pred nami se odpirajo nova obzorja. Ne bojmo se velikih nadelog, ne plašimo se visokih ciljev! Priboriti moramo našemu narodu spet svobodo, da si bo sam svobodno izbral svojo pot za bodoč-

nost, storiti moramo vse, kjerkoli živimo in kjerkoli bomo morda še živeli, da bomo nekoč samostojni plemiči v svoji svobodni deželi.

Ta stoletni sen naših dedov se vsak dan jasneje kaže kot edina rešitev ne samo za razvoj naših duhovnih sil, ampak za naš obstoj. Država pa mora najprej biti v nas samih. Ko jo bomo v sebi čutili in se ponosno vedli pred samimi seboj in pred drugimi, odgovorni vsak za svoje dejanje, ko bomo sicer dajali čast vsakomur, a tudi od vsakogar čast zase zahtevali — ne bo nihče mogel preprečiti, da ne bi v osrčju Evrope zaživela naša država. Samo tako bo zdravih korenin, torej zdrava v temeljih — torej trdna.

Dragi fantje in dekleta — naj nam Bog pri našem delu stoji ob strani. Premislimo najprej vse in potem, kot se reče: „Dejmo!“

NAŠE VEDENJE

FANTJE

Snažnost in urejenost

Pri petnajstih letih fant začne oblikovati svoj „življenjski slog“. Če še ne ve, mu je treba razložiti potrebnost telesne snažnosti in zunanje urejenosti. Privlačuje ga drznost in izjemnost v oblačenju. Povejmo mu, da je mlad človek šele takrat zares eleganten, ko se mu posreči ustvarjati soglasje med vsemi posameznostmi, ki sestavljajo obleko.

Stik s stvarnostjo

Nepopravljivo mu škodujemo, če ga vzgajamo zunaj stvarne resničnosti. Navadi naj se, da si — takoj ko vstane — sam pospravi posteljo in uredi svojo sobo, da si osnaži čevlje, si pripravi zajtrk itd. Tako bo kasneje zmeraj priskočil na pomoč materi ali ženi: znal bo pripraviti mizo, premakniti težke predmete, čistiti pod ipd.

Vljudnost v družini

Navadi naj se pozdravljati starše: ko vstane, ko gre od doma, ko se vrne, ko gre spat.

Pazite, da bo v družini vlada-la resnična vljudnost, ne zgolj zunanja olika.

Odnos med generacijami

Spor med generacijami je razumljiv in naraven. Vendar se bo sin trudil razumeti stališča staršev, skušal bo v njih odkriti vsaj del resnice, ki mu bo koristila, starši pa bodo prav tako skušali razumeti sinova iskanja.

Bratje in sestre

Običajno je v družini z mnogo otroki več veselja in popustljivosti, bolj so navezani drug na drugega, bolj si med seboj pomagajo.

Srečanja z deklicami

Do deklet bo fant zmeraj uslužen, omilil bo svoje kretnje, nadzoroval svoje besede. Ob ženskem bitju bo zmeraj našel priložnost, da bo oplemenitil svoja čustva in vedenje.

Fant ne daje roke dekletu — ona mu jo prva ponudi. Če je po kinu, gledališču, koncertu itd. že pozno, jo mora spremljati do njene doma. Med prireditvijo (plesom, zabavo) bo nadvse pozoren nanjo: dajal ji bo prednost, pridrževal vrata, se usedal, ko se

bo že usedla, skrbel, da ne bo čutila ne utrujenosti ne dolgega časa.

Fantje in dekleta se navadno tikajo. Vendar je z otenkom v glasu mogoče doseči, da razmerje ostane spoštljivo in lepo.

DEKLETA

Mati je najboljša prijateljica svoje hčerke

Dekle naj ve, da ji je mati najboljša prijateljica. Kaj ni prav mati zmeraj najbolj prizanesljiva, kadar gre za napačna ravnanja njene hčerke? Žal hči ne misli zmeraj tako. Največkrat je prepričana, da ji mama hoče nagajati, da jo slabo ali vsaj ne dovolj dobro oblači in da ji ne dovoljuje nekaterih reči iz gole želje po uveljavljanju svoje oblači.

Zaupanje

Deklica je ženska, brž ko zleze iz plenice. Z njo moramo ravnati kot z otrokom, potrebno pa je, da ji razložimo, kaj sme in česa ne sme, in ji odgovarjamo na kakršnakoli vprašanja. Če dekletce ne dobi odgovora pri starših, se bo obrnilo do svojih milih prijateljic, kar pa bo povzročilo v njeni glavi nemajhno zmedo. Ne bojmo se torej odgovarjati otroku na vsa vprašanja. Tako boste razbremenili svojo vest in se izognili zapletom Seveda pa

ni treba razlagati vseh podrobnosti. Spolno vzgojo naj prejema jo pravočasno, postopoma, doma.

Dekliška vznemirjenost

Pogosto so dekleta nestalna, živčna, razdražljiva, včasih tudi hudobna. Takrat je treba ravnati z njimi dovolj blago, a tudi dovolj odločno. Gotovo je, da ima v takih primerih samo mati dovolj obzirnosti. Gre za mladostno dobo, ko mora biti **delo** temeljno izhodišče. Dekle je treba pametno zaposliti.

Razvedrilo

Treba pa ji je nuditi tudi zabavo — šport, primerne plesne prireditve, jo voditi na koncerte in v gledališče. Naj se že zgodaj navadi pospraviti svojo posteljo in sobo, skrbno opravljati svoje dolžnosti, pomagati pri gospo-

dinjstvu in drugih drobnih opravkih. To je čas, ko mora biti mati kar največ s svojo hčerko — hodi naj z njo na razstave, v muzeje, na zanimiva predavanja pa tudi k dobri šiviliji, kjer dekletke kaj hitro spozna, kaj je moda in pravi okus.

Kadar z njo razpravljamo o spolnih zadevah, bodimo jasni in ne govorimo neumnosti!

Novi časi

Življenje današnjih deklet je drugačno kot nekdaj. S 15 leti že hodijo same zdoma, se sprehajajo s fanti, se same udeležujejo različnih zabav in sestankov.

Vendar je prav, če deklet ne pleše z neznancem. Če je fant dobro vzgojen, bo zmeraj našel prijatelja, ki ji ga bo predstavil.

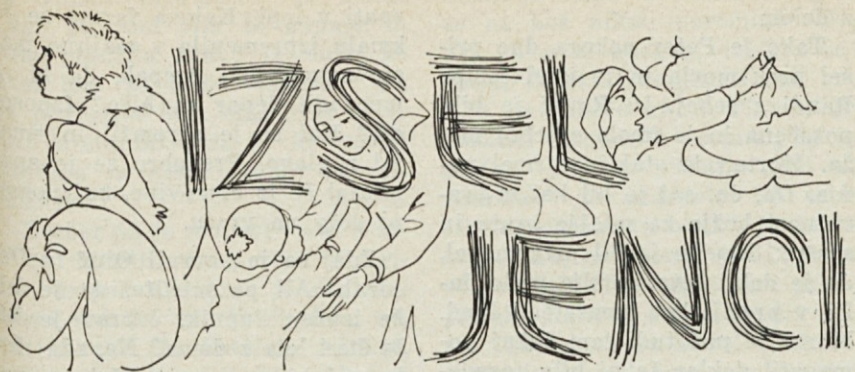
Ni lepo, če deklet med plesanjem melje žvečilni gumi.

Mirko Mahnič

.....

Kar je duhovno lepo, nikdar ne umrje, vedno očara, vedno priklepa nase. In to potrebujemo vsi. Priklenjenost na jezik, na domačo besedo, na domačo pesem, na slovensko molitev, na prijaznost, preprostost, iskrenost. Kadar žebramo, ne žebrajmo le kot posamezniki za posameznika, prijatelj za prijatelja. Žebrajmo kot skupnost! Ne le za ohranitev notranjih dobrin, bolj za ohranitev duhovnih. Za ohranitev domače besede, za trden značaj, za voljo in pogum, da bi upali ta značaj vedno povsod kazati. Niso materialne dobrine, ki ohranjajo narod, duhovne dobrine so tiste, ki vežejo na široko in na globoko. To so vezi, ki gredo čez meje in čez kontinente, ki nas vežejo v veliko slovensko družino. To so vezi, ki prinašajo blag občutek, da smo drug drugemu potrebni.

Karel Mauser

Johan Bojer-Božo Vodušek

VI

Ko sta Bergita in Morten dobila prvega sina, sta mu dala pri krstu ime Erik Foss Kvidal.

Sicer pa je pričela mlada žena povešati glavo. Morten je bil toliko z doma in je imel roke polne najraznovrstnejšega dela. Če pa je bil kak dan doma na posestvu, je bilo vse v znamenju silne naglice, vse bi moralo biti naenkrat storjena. Nekaj časa se mu je Bergita smejala, njemu, njegovim silnim naglici, preriji in sivim kopljam slame, ki so se izpreminjale v pošasti, ko so prišli mračni jesenski dnevi z meglo in viharji. Nekega dne pa je stopila k njemu bleda in s temnimi progami pod očmi in ga vprašala, ali ne bi prodala farme in se vrnila v domovino.

Tedaj se je on zasmel. Seveda bi jo lahko prodal, ampak ne danes. In morebiti tudi ne ju-

tri. Najprej bi bilo treba še to in ono napraviti, saj zdaj je imel tako malo časa.

Nekega dne ga je vznemirilo. Pisal mu je brat Peter in ga vprašal, ali ne bi hotel odstopiti domačega posestva in ga prepustiti njemu. Če ne bi hotel, je tudi Peter nameraval priti v Ameriko.

Morten se je nekaj dni izogibal misli na to vprašanje. Da bi se odpovedal pravici, ki jo je imel do Kvidala? Lahko bi se ji odpovedal. Ali se je sploh še kdaj nameraval povrniti tja? Kaj ni bila ta večna misel na ona mala siva poslopja in na pokrajino okoli njih samo nekak prisilni jopič, katerega bi moral pravzaprav odvreči? Končno pa le ni mogel. Ne, ni mogel. Kdo ve? Mogoče se bo nekega dne odločil povrniti se tja za zmeraj. Ampak danes ne, o ne. Trajalo bo še ne-

kaj let, preden bo tukaj končal z delom.

Tako je Peter nekega dne prišel prek morja in je imel sestro Randi s seboj. In Randi je bila poročena in je imela s seboj moža. Morten je stal in strmел vanje. Da, da, saj je bil kakor previdnost božja za mlajše brate in sestre. Simenu je bil pripomogel, da je dobil četrť zemlje malo dalje v preriji kot homestead land. Moral je pač tudi tem tukaj pomagati, dokler še ni bila zasedena vsa prosta zemlja od drugih, ki so se neprestano zgrinjali sem.

In mati? Moral jo je spet potolažiti z nekaj šilingi. Ko le njemu samemu ne bi bili tako hudo potrebni.

Neki stvari pa se je čudil. Vsi ljudje naokoli so si izposojali denar v banki, vsi so hoteli imeti zmeraj več konj, zmeraj več strojev in novih in večjih hiš. Eden pa je bil, ki si ni nikoli izposodil niti centa, in to je bil Kal.

No, sicer je bil že nekoliko let prodajal od žetve več kakor drugi. Denarja pa ni nalagal v banki, ampak hranil ga je v starem izseljenskem kovčku pod posteljo in ta se je dal zakleniti. Zato se je tudi zmeraj, kadar je bil dalje časa z doma, neprestano bal, da ne bi hiša pogorela.

Zdaj so ga otroci prosili in mu prigovarjali, naj bi sezidal novo spodobno hišo kakor drugi ljudje. Moral je zgraditi lopo za veliko število konj in ko so prišli spomladi in jeseni najeti de-

lavci, so morali tudi oni jesti in spati v lopi. Kalova farma se je kmalu izpremenila v majhno mesto samih lop. Ampak, da bi si izposodil denar za hišo? Izposodil? Kal se je skremžil in zmajal z glavo. Predobro se je spominjal še iz domovine, kaj pomeni dolg na vratu.

Zdaj se je povrnil Oluf iz Decorah. Ali pa mislite, da je bil že izučen župnik, čeprav je bil že štiri leta z doma? Ne, zdaj šele naj bi se prav pričelo v nekem mestu, ki se je imenoval St. Louis in ki je ležalo tako od vruga daleč, da je morala Karen samo za potne stroške žrtvovati celega prašiča. Ampak lepo ga je bilo spet videti. Vsa štiri leta ni bil prišel na počitnice, stroški za vožnjo so bili preveliki, rajši se je uдинjal kot delavec na neki farmi na vzhodu. Zasluženó je zasluženó. Tako ni bilo treba materi prodajati kokoši za tistih nekaj šilingov. Zdaj pa je stal pred njimi v mestni obleki, velik in lep, pegov po obrazu kakor Turek. Karen pa je morala neprestano hoditi okrog njega in se ga dotikati in gladiti njegovo obleko. Zdelo se ji je, da še nikoli ni videla kaj tako lepega. Siri je prišla in ga takoj pričela dražiti s tem, da ga je klicala Mojzes. Anders bi se bil rad boril s pestmi in ko se je Pavlina vrnila s polja, kjer je vozila stroj za vezanje snopov, je uprla svoji veliki težki roki v bok in strmela vanj. „Torej se še zmeraj ni-

si naučil pridigati!“ je rekla. „Jaz pa sem bila že župnik in sem poročila kravo in vola, ko sem bila še čisto majhna!“ ga je podražila Siri. Maščeval se je nad njimi tako, da se je ustopil prednje in vsem skupaj govoril latinsko.

Zvečer pa je pripovedoval o šoli in učiteljih in o vseh tovarishih, ampak naenkrat je zagledal staro stensko uro iz Skareta, ne, kaj takega. In kladivo, Anders, saj ga menda nisi zavrnel? Daj sem kladivo.

Prihodnji dan mu je hotel Kal pokazati, da tudi oni tukaj niso pasli lenobe. Vzel ga je s seboj na nova polja in fant je moral voziti vezalni stroj s štirimi konji, stari sam je vozil s štirimi drugimi, in tako hitro je šlo, kakor bi se peljal na svatbo. Da, da. Zdaj naj fant kar poizkusi pridigati konjem in jim govoriti latinski, ta škric.

Ampak kdo bi si bil pač mislil, da se bo ta obisk tako skončal, kakor se je.

Neke nedelje zvečer so sedeli doma v mali sobi in otroci so dražili drug drugega. Oluf je bil najhujši. Podražil je Pavlino malo s tem, da je omenil materinega ljubljénčka. Sestra je pobesnela. „Če boš še enkrat spregovoril o njem, boš okusil tole tukaj!“ mu je zagrozila in pokazala svojo težko pest. „Bog ne daj, kakšno gorjačo imaš!“ je rekel spet Oluf, „zdaj vem, zakaj te materin ljubljénček ni maral

imeti. S takim morilnim orodjem se ne boš nikoli poročila!“ Tedaj pa je v ubogem dekletu zavrelo, dotaknil se je bil pač boleče in pekoče rane. Planila je pokonci in udarila po mizi, da je pričela posoda plesati. „Ali si znorela!“ je zadonelo od vseh strani. „Sram te bodi,“ je rekla mati. „Kaj ne poznaš šale!“ jo je ošteval oče. Prihodnji dan pa je peljala Kala v stran in mu rekla: „Šla bom od doma, oče!“

On je strmel vanjo, tako? Ali je bila znorela?

„Morebiti je že res, da ne bom nikoli dobila moža, zato pa se moram pripraviti na to, dokler je čas. Zdaj imam enaindvajset let. Zdaj imam tudi jaz pravico do homestead land-a. Peljala se bom v mesto in zahtevala četrt zemlje. Vzela bom tisto, ki leži zahodno od tvojega posestva. Postala bova sosedas. Ampak odslej hočem biti sama zase. Sicer boš sta Oluf in Anders še prisiljena, da me redita na stara leta.“

Nič ni pomagalo, čeprav so ji pridigali mati, oče in bratje in sestre. Od svojega sklepa ni odstopila. In prišel je dan, ko ji je moral Kal pomagati z voli in s plugom in potrebnimi poslopji. Seveda je imela pravico zahtevati zemljo, saj je bila neporočena in imela več kakor enaindvajset let.

Tako je živela tamkaj skupaj z neko drugo ženo, ki si jo je najela za pomoč. In pri jasnem vremenu ju je bilo videti, kako sta

orali daleč na zahodu z dvema voloma.

Bilo je prvič, da je eden Kalovih otrok odrastel in da je izsilil svoje, kljub očetovi volji. Pa to ni bil nobeden teh vražjih fantov, ampak dekle. Kaj si ni moral ruvati lase in kleti?

Zdaj pa so govorice po farmah spet oživele. Zakaj velika žitna tvrdka iz Chicaga je pričela graditi elevator v malem mestu Nidaros. In ali ni bil to najboljši dokaz, da bo železnica kmalu stekla? Zakaj nihče ne bi bil tako nespameten, da bi gradili žitno skladišče tako daleč od prometa. Potem bi bilo pač bolje prepustiti farmarjem, naj sami spravijo pšenico vso dolgo pot do Northvillea. O ne, tvrdka iz Chicaga je najbrž dobro vedela, kaj je delala. Hotela je biti o pravem času na mestu, in zbirati pšenico z vseh teh nekaj sto farm, ki so se večale od leta do leta. Ampak železnica — kdaj bo stekla železnica? Izpraševati Mortena ni imelo smisla. Bergitta se je napravila, kakor da ničesar ne ve, in župnik je samo zmajeval z glavo. Naenkrat pa se je razširila govorica, da železniška proga že leze prek prerije in da dela na njej velikanska truma delavcev in pričeli so zidati kolo-dvor, prav v sredini malega mesta. In pravokotno nanj so potegnili cesto in na obeh straneh so bila na prodaj stavbišča za velike in male hiše.

Zdaj pa nihče ni dobil več ho-

mestead landa v okolici mesta. Novi naseljenci so morali spet daleč, daleč v divjino, če so hoteli dobiti četrto zemlje zastonj. Zakaj železnica je bila dobila toliko in toliko sekcij na obeh straneh proge. Na severu ob glavni prometni žili je že imela širok pas zemlje prek vse ogromne de-že, prav do Tihega morja.

Vendar od železnice si lahko kupil zemlje. In zdaj Morten ni imel več vzroka, da bi še dalje prikrival. Lahko si kupil od nje-ga. Bil je zastopnik železnice v tem mestu. Za železnico je bil kupil oni dve četrti od Holandca. Za železnico je bil kupil pozneje vse druge farme tod naokoli. Železnica je lastnica vseh zemljišč v mestu Nidaros.

Tisti, ki so že obdelali svoji dve četrti, so končno lahko dobili več. Cena ni bila previsoka, nekoliko dolarjev za oral, in treba jo je bilo izplačati v dvajsetih letih. To je bilo zapeljivo. In denar, ki so ga morali plačati takoj, so zmeraj lahko dobili v banki. Banka je rada posojala denar na zemljišča.

Ola Vatneja pa je čudno vne-mirilo, ko so nekega dne odprli žganjarno v malem mestu. Kadar je bil tam in je šel mimo nje, je pričelo vreti v njem. Bilo je tako, kakor bi mu bil kdo nastavil past. Pridi, Ola, zdaj boš šel k vragu, Ola! Da, da, morebiti so imeli prav. Čutil je, kakor da mora stopiti noter in se napiti kakor žival, ali pa — izprazniti be-

znico in polomiti krčmarju vse kosti. Notranji pritisk — o da, pač ga je čutil še zdaj. Ni pa se več nabiral v njem mesec za mesecem. Saj ni bilo več tako neskončno daleč do ljudi, našel je sproščenje v tem, kar se je dogajalo okrog njega v poslednjem času; časopisi, zborovanja in predavanja, železnica, mesto, pravljica z banko in denarjem in z vsemi temi konji in stroji. To ga je sproščalo, pritisk ni bil več tako silen kakor prej. In z leti je bila Elza, ta čudovita žena, vzgajala v njem druge sile, uglasila njegova ušesa za rahlejšje zvoke. Sicer sam ni vedel, ampak ali ni bilo tako? Zdaj pa — zdaj pa je bila krčma tako blizu. Vse, kar je bil pridobil, je bilo izgubljeno. Od prvega dne, ko so prišli sem, se je vršila tiha tekma med starimi naseljenci. In doslej jih je dohajal. Zdaj pa bo omahnili. Tam je stala krčma. Bila je kakor lisičja past, nastavljena prav za njega. Pridi, Ola! Zaupnik ljudi si in na tem, da visoko zrasteš. Zdaj pa je konec. Pridi sem, napij se kakor žival, uniči vse!

Seveda je moralo vreti v njem. Bil je nadzornik v občinskem svetu, preteklo zimo si je bil kupil plašč s krznom in rokavice iz kožuhovine, tako da bi bil dostojnejši videti zraven svoje žene. In kako je že bilo — ali ni koval načrtov, kako bo zgradil tukaj na farmi taka poslopja, kakor so bila na Dyrendalu, in v eni izmed sob

bi moral stati klavir, da bi lahko njegova žena sedela ob njem in igrala prav tako kakor takrat, ko je še bila — gospodična? Ampak tam je stala krčma. Vse bo šlo k vragu, Ola. Prej si se napij le dvakrat na leto, ko si se vozil v mesto. Zdaj pa se boš vsak dan, dokler ne bodo šli k vragu farma, žena in otroci. Da, tam je stala krčma, saloon. Pridi sem, Ola, saj si tako izgubljen, Ola, ti in tvoji domači!

Nekega dne je rekel pri obedu: „Zdaj pa so odprli tukaj saloon, kakor govore.“

„Da, da,“ je rekla Elza in je bila čisto mirna, ko ga je pogledala.

In tam so sedeli tudi otroci. Najstarejša hčerka je bila že dvajnajst let stara, bila je podobna materi, in tudi ona ga je mirno gledala, čeprav se je morala spominjati, kako so ga pripeljali iz mesta pijanega, da ni mogel več stati.

„Ali si vedela za to? je vprašal Elzo.

„Da,“ je rekla kakor prej. In otroci so ga gledali in so tako čudno umolknili.

Kako se je bila ta žena izpremenila. Lasje so bili osiveli, lica upadla in manjkalo ji je nekoliko zob. Nekoč pa je bila lepa gospodična z Dyrendala. Roke so bile izdelane in hrbet zaznamovan od življenja prerijske žene. Vendar nekaj ima, kar nikoli ne bo izgubila, kar je že tolikokrat osramotilo Ola in česar se ne bo

sam nikoli naučil. Da, kaj je bilo res nemogoče? Ali se ni prav nekaj malega le naučil?

Nekega dne je spet rekel: „Stopiti moram v mesto.“

„Da, le pojdi,“ mu je rekla.

Starejši otroci so ga nekaj časa spremljali. Ko se je ozrl, jih je videl, kako so stali in gledali za njim. Ne, kako je bila najstarejša deklica podobna materi. In sredi vsega dela jih je Elza utegnila še nekaj naučiti. Goto-vo so vedeli več, kakor če bi bili hodili k učitelju Joju.

Proti večeru se je vrnil in otroci so bili že v postelji. Elza je sedela pri svetilki in šivala. Dvignila je glavo in ga pogledala in ni bila prav nič začudena, da se je vrnil popolnoma trezen. Da, ko bi mogel tako dobro prikrivati svoje misli kakor ona.

Nekaj časa je hodil po sobi sem in tja, potem se je ustavil pred njo in rekel: „Poslušaj, Elza — ali bi mi nekaj povedala?“

„No kaj?“

„Da, ampak ne smeš se smejati!“

„Bom videla“ in se je lahno nasmehnila.

„Nocoj... nocoj sem pretepel krčmarja.“

„Vem,“ je rekla in šivala dalje.

„Ti — ti to veš?“

„Učitelj Berg je bil tam in je vse videl. In bil je pri meni... Moral je pač priti in mi povedati.“ In vdela je novo nit in šivala dalje kakor prej.

Kmalu nato je rekel Ola: „Ampak premislil sem vso stvar. Za nadzornika se pač ne spodobi, da

bi se pretepal.“

„Ne, morebiti res ne.“

„In razen tega pač ne bom mogel pretepti vseh krčmarjev v Severni Dakoti.“

„Ne, ne, bilo bi preveč celo zate.“

„Ampak poslušaj, Elza — morebiti bi bilo mogoče pretepti jih na drugačen način. Tako, kot se spodobi za moža, kakor sem jaz. Poslušaj, Elza, ali me ne bi hotela učiti predavati?“

Nekaj časa ga je gledala. Ves je zardel v obraz od sramu. Ne, kaj ni bil kakor otrok?

„Torej ti hočeš pretepti krčmarje — s predavanji?“ je rekla. In najrajši bi ga bila objela.

„Da, kaj misliš, da se bom naučil toliko, da jih bom do dobrega pobil?“

„Da, čemu se ne bi naučil?“ Zdaj bi bila pač lahko malo več rekla, si je mislil Ola, ampak potem bi bila drugačna, kakršna je v resnici bila.

Naslednje dni je hodil okrog in spet prepeval. In včasih je sredi dela obstal in stisnil pesti in bil okrog sebe, kakor da bi praznil krčmo. Spet je čutil v sebi pritisk kakor tolikokrat poprej, ali zdaj se mu je lahko vdal. Zdaj bo šel in polomil kosti vsem krčmarjem v Severni Dakoti. Ampak le pazite, ne s pestmi, ampak s predavanji. Kako boš to napravil? Da, zdaj je bilo dobro imeti tako ženo. Elza ga bo morala učiti in bo že kako šlo. O da, bo že kako šlo. Ola je hodil ves dan okrog in ni mogel drugače, kakor da je pel.

Franc Sodja CM: „Trenutki tišine“

Naš znani vzgojitelj in nabožni pisatelj Franc Sodja nam je podaril novo knjigo z naslovom „Trenutki molka“ (izdalo Baragovo misijonišče, 113 strani). Knjiga prinaša za vsak dan v letu kratko premišljevanje, ki naj človeku „da moč za cel dan drobnega življenja“, kot nakaže sam avtor namen svojega dela. „Za vse dni v letu je zapisana drobna misel, ki naj kot luč posveti v vse kotičke našega življenja. In vse te misli niso modrovanje, so le steza, ki naj vodi v tisti sveti molk, ki posvečuje“, dostavlja pisatelj v Uvodu.

V teh vsakodnevnih premišljevanjih je nanizanih toliko lepih in globokih misli! Včasih so premišljevanja navezana na praznike, ki se jih tisti dan spominja cerkveni koledar, drugič so splošnega značaja. Vsako premišljevanje pa je bogata, sočna hrana, ki človeka popelje vsaj za nekaj minut iz vsakdanjega vrveža v sveto tihoto in molk božji, ki ga ljudje današnjega časa tako silno pogrešamo in hkrati potrebujemo

bolj kot vsakdanjega kruha, da nam hudourniški tok dela in skrbi ne zamori smisla za večnostne dobrine. In te Sodjeve misli niso suh verski nauk, čeprav imajo seveda vse solidno teološko podlago, temveč so misli, ki ne le osvetljujejo človekovo pot po tej zemlji, temveč mu ogrevajo tudi srce za težko in pogosto razburkano življenje vsakega dne. Z drugo besedo, so to misli, ki bodo v bralcu brez dvoma zbudile pristno in globoko pobožnost in ga tako uvažale v tiho, srčno molitev, kar avtor z njimi hoče doseči.

Pomagale bodo bralcu, da bo živel ves dan, med najbolj različnimi opravili, ki jih od njega zahtevajo poklicne in druge dolžnosti, vendarle v božji atmosferi, v božji pričujočnosti. Hvaležni smo g. Sodju za to lepo delo, ker nam te vrste knjig v zdomstvu še posebej manjka. Knjigo toplo priporočamo vsem, mladim in starejšim, vsem bo lahko pomagala k poglobljenemu verskemu življenju, ki nam je vsem tako potreben.

Alojzij Kukovica

Sveti Jožef. Zakoniti Marijin mož. Kakšna plemenita duša, kakšna močna osebnost! Vzor vseh mož in očetov. Ko sta si stala nasproti z Marijo, ki je bila na poti materinstva, a on ni vedel za skrivnost učlovečenja — kaj se je dogajalo v njegovi duši? Iskal je najbolj plemenito rešitev. A Bog ga je prestregel. Vrnil se je in do svoje smrti zvesto izpolnjeval sveto nalogo kot Marijin mož in kot Kristusov varuh. Čudoviti trikot milosti. Tako umetnino more zamisliti in ustvariti samo Bog. Če bi možja in očetje s problemi zakonskega življenja ob tem vzoru rasli v krščanske osebnosti, koliko srečnih družin bi imeli!

Franc Sodja

Jože Krivec: „Pij, fant, grenko pijačo!“

Pri Slovenski kulturni akciji je izšla za božič nova slovenska knjiga, črtice in novele znanega piastelja dr. Jožeta Krivca pod naslovom **Pij, fant, grenko pijačo**. Človek bi pri haloškem viničarskem pisatelju pričakoval prav nasprotno témo o rujnem, sladkem vinčecu, toda ta naslov v vsem ustreza vsebini in ureditvi zbirke.

Širšemu občinstvu je znan Krivec po svoji prvi knjigi, ki je izšla l. 1942 pod naslovom *Dom med goricami* in je tedaj dobil Prešernovo nagrado mesta Ljubljane. Je to bila zbirka črtic iz življenja haloških viničarjev, opisujoča lepoto naših goric, idilično in poetično bivanje med goricami, pa tudi skrbi, težave in trpljenje ubogih viničarjev, najemnikov tujih goric. In prav te socialne črtice so bile v tisti zbirki najboljše in najmočnejše: tako Krivec ni bil samo impresionistični slikar vinskih goric, kot je v tej slikovitosti neprekosljiv Stanko Kociper v *Goričancu* (ki je prav tedaj kot on prejel Prešernovo nagrado), temveč je umirjen realist, ki se mu stavki ne lijejo v potokih slikovitosti, temveč so nekako lepljeni z muko drug ob drugega, toda z namenom, prikazati položaj in mesto viničarjev v danem haloškem okolju. Kako lahko bi bilo, da bi v takem okolju zapadel v naturalizem svojih haloških rojakov Ingoliča ali Potrča, ki sta opisovala prav istega človeka od druge strani, zgolj biološko-seksual-

ne, prirodoslovne, dočim se Krivčevi górniki gibljejo in delujejo v tradicionalnem svetu krščanske etike, v ljubezni do doma, bližnjega in Boga.

Tudi zdaj je predmet Krivčeve druge zbirke haloški vinogradnik, toda na eni strani privezan na svoje gorice, na drugi pa odtrgan od njih in vržen v sodobno zmedo let 1941 do zdaj. Doma: s trdim delom na domači zemlji, ki umira, v zdomstvu pa s hrepenenjem po njih. Tak pisatelj, ki opisuje zgodbe Haložana, pahnjenega v tuj svet, ne pije več opojne pijače domačih goric, ampak mu je usojeno biti glasnik izgnancev in bridkosti pa tudi njih uspehov v tujini. „Pij, fant, grenko pijačo!“

Zbirka mu je razdeljena v štiri dele. V prvem so črtice, ki obravnavajo snovi v domovini od l. 1941 naprej, v drugem tragedijo domovine in izgnancev od l. 1945, in tretji del zgodbe zdomcev iz emigracije, prilagajanju tujemu svetu. Četrty del pa je pravzaprav samo pesniški epilog najlepšim viničarskim resničnostim in najdalj še vidnim obrisom domovine: slovenskim planinam..

I. del: Pisatelj obišče po študijah svoj dom med goricami, ponosen na svoj lastni življenjski uspeh, toda — ljudstvo mu nazdravlja z očitkom, da se je umaknil pred trpljenjem naroda in naj mu bo odslej ta zavest krivde grenka pijača bodočnosti. Grenka usoda ljudstva je

odslej predmet njegovim črticam. Tako selitev viničarjev o veliki noči l. 1941, umiranjne vinogradnika, ki se poslavlja od goric — motiv, ki ga je dozda najbolj klasično prikazal Kociper, Krivec pa umirneje in od druge strani sedaj; ter zapis po pripovedovanju smrti slovenskih internirancev v laškem taborišču na Rabu, ki je najmočnejša črtica v tem delu.

Središče zgodb je v drugem delu: doživljanje tragedije leta 1945. Opis vetrinjske tragedije, vračanje domobrancev, metanje v teharske jame, bivanje nekaj dni med mrtvimi trupli ter čudežna rešitev iz brezna, je snov najdaljši črtici Izdani bataljoni. Toda bolj kot literarna stvaritev je to pripovedovanje avtentičnega rešenca iz jame, kakor ga posluša pisatelj in ga literarno zapisuje. Po verodostojnosti opisovanja more veljati tudi kot zgodovinski dokument, kar v bistvu je, ter je literarna primes pač poanta o slučajnostnem srečanju z materjo svojega sotrpina iz jame, ki ji izroča po njem zadnje pozdrave. Pripovedovanje na način, kakor je Jurčiču pred sto leti opisoval dogodka ob Berežini pred gorečo Moskvo vojak Pajk. — Toda prava in močna literarna stvaritev na ta motiv je črtica Pot proti domu, ko se ubežnik iz vetrinjskih vrnjencev kot skri-vač vrača proti domu, pa ga išče partizanska patrulja, kateremu kaže pot domači pes Dog. — Še močnejša pa je morda črtica iz taboriščnih časov v Italiji Svet za žico, ko nekdanji domobranec, priložnost-

ni delvec na laški kmetiji, odkrije v fotografiji gospodarjevega sina — ki je padel v Sloveniji — morivca svojega brata. Zato pobegne s kmetije v trenutku, ko se zapleta v ljubezen z njegovo sestro.

Tretji del pa so dogodki iz časa pa imigraciji v novi svet. Po spominski poklonitvi smrti svoje matere riše zanimivo in z močnimi črtami usodo inteligenta pri iskanju prvih služb v brezsrčni tujini, ko mora delati izpit za hlapca... Koliko je bilo takih začetkov! Paket kave naj bo spomin na tiste čase, ko so paketi kave bili edine vezi med domačimi. Slovo je meditacija taboriščnika o zadnjem slovesu od svoje ljubezni. — Črtica Sin pa je širša kompozicija štirih delov, v katerih opisuje hrepenenje starega očeta pri obdelavi zemlje po sinu, naj mu reši dom in naj se vrne. Toda sin se ne vrne, pošlje pa na obisk svojega sina k dedu, njegovega vnuka iz Amerike. Pristrčno je opisano svidenje. Ta uživa na dedovem posestvu, toda — noče ga prevzeti, pritegnila ga je že tujina, v kateri se boljše počuti. Vzame pa deda s seboj v Ameriko, da bi se tam pri sinu udomil, pa domačijo v Sloveniji prodal. Ta ne prenese tujine — vrne se in z njim doma umira tudi zemlja. — Koliko naših kmetij tako umira z umiranjem starcev! — Zadnja črtica v tem razdelku pa je zgodba Pozdravljen, dober človek. V njem je opisan človek, ki je bil vrnjen iz Vetrinja, pa se je za rešitev zaobljubil v misijone in dosegel kot zdravnik v Aziji najvišje odli-

kovanje „dobrega človeka“: tako je vetrinjska tragedija rodila na drugem koncu sveta dobrotnika človeštva. Slednji bo z lahkoto uganil, da je junak te zgodbe naš dr. Janež v Taiwanu, čeprav z imenom ni imenovan. Ni pa to zgodovinsko verodostojno poročanje o njem, ki je sicer zgodovinsko resnična podoba. Pisatelj ima svobodo, tudi resnične osebe opisovati po svoje, kakor mu kažejo cilji zamisli: pokazati uspeh emigranta v svetu. Tudi osebe ne imenuje z imenom: zato junak črtice ni dr. Janež, ampak mu je njegova zgodba dala samo motiv k pisanju te črtice. Nič več. In tako jo je treba vzeti in brati: kot pisateljev domislek ob zgodovinski osebi.

Četrty del pa ni niz zgodb, ampak cikel „pesmi v prozi“ na tipične viničarske predmete: gorice, grozd, klet, vino, žito in kruh. To je pesniški-lirični epilog zgodbam viničarskih ljudi in krajev. Kot da bereš Turgenjevove Pesmi v prozi, ali našega Cevca. Tem viničarskim motivom je pisec dodal še dva, ki

nista v zvezi z goricami, ampak s slovensko domovino: Jutro v planinah in Planika. Motivno vsaj zadnja ne spada v cikel, toda smiselno pač: ko se poslavlja pisec od Slovenskih goric, se poslavlja tudi od najvišjih slovenskih planin in šimbolov: cveta, ki se vzpenja najvišje v višine, od rože „večnih višin“

Taka je najnovejša slovenska izvirna knjiga, ki je izšla v Argentini. Z njo se je po petintridesetih letih spet knjižno oglasil pisatelj naših vinskih goric, toda tokrat — v širokem svetu, po žalostni grenki pijači let, ki so sledila letu 1941. Sebi je rekel vdano: „Pij, fant, grenko pijačo!“ in zdaj podaja to kupico svoje in narodne grenkobe bravcu: „Pij, beri te zgodbe naše tragedije, našega begunstva in naših porazov ter uspehov v naši emigraciji in v širokem svetu.“

Napisana je v slogu idealističnega pa krščanskega idealizma, kar more dati bravcu Duhovnega življenja še posebno vrednoto in mik. Naj sežejo po njej!

td

Izkušnja, spoznanje, modrost — mili Bog, vrni nam čisto spoznanje mladosti! Temu spoznanju, ki smo ga dosegli v trudnih letih, se pravi slepilo. Ne pomaga nič: mladost je živa in se vrača v najbolj odkritosrčnih urah, trd in strog sodnik... Mladost pride in izprašuje: kaj si storil z bogastvom, ki sem ti ga dala? Koliko jih je med nami, ki ne bodo povесili glave?... Resnice krščanskega nauka spoznava človek, kadar je prepozno. Ko sem bil še otrok, nisem razumel, kaj so „nestorjena dobra dela“. Prvikrat je človek oskrnil svojo mladost, kadar je prvokrat molčal, ko mu je srce ukazovalo, da naj govori.

Ivan Cankar

MED NAMI V ARGENTINI

Kulturna nagrada g. Milošu Staretu

Župnijska hranilnica in posojilnica „Slovenija“ v Torontu že nekaj let podeljuje slovenskim javnim in kulturnim delavcem v svetu „kulturno nagrado“ kot priznanje za njihovo javno delo. Za l. 1978 je odbor hranilnice podelil to nagrado predsedniku Narodnega odbora za Slovenijo g. Milošu Staretu kot priznanje za njegovo dolgoletno delo v prid slovenskega naroda.

Igra „Pričarani ženin“

Za Silvestrov večer je bila na Pristavi v Castelarju veseloigra Lada Novaka „Pričarani ženin“. Igrali so Vera Zure, Miro Oman, Marija Kopač, Francka Kočar, Vida Pograje, Ani Kočar, Mavric Kočar, Marjan Kopač, Jelča Kopač, Miha Gaser in Nande Češarek, ki je delo tudi režiral.

Otvoritev Petričkove koč

14. januarja je Slovensko planinsko društvo otvorilo Petričkovo koč Pod skalco v na catedralskem pogorju v Bariločah. Ob Rožmanovem znamenju je somaševal škof iz Rafele msgr. Cesaretta s Francetom Bergantom in Jožetom Bokaličem; po maši je Bergant blagoslovil ko-

čo, dr. Vojko Arko pa nagovoril številne slovenske in argentinske udeležence in orisal lik raj. planinca Roberta Petrička.

Misijonska tombola

V nedeljo 7. januarja je bila v Slovenski vasi v Lanusu vsakoletna tombolska prireditev za slovenske misijonarje. Ob 4 popoldne je bila v cerkvi Marije Kraljice sv. maša za vse slovenske misijonarje, ob pol šestih pa se je v Baragovem misijonišču začela tombola. Udeležba rojakov je bila zelo številna in je tombola dala 6500 dolarjev.

Otroška kolonija

Od 26. decembra do 11. januarja je bila v počitniškem domu dr. Hanzeliča v kordobskih hribih kolonija ljudskošolskih otrok. Kolonijo je vodila Majda Bukovec skupaj z Anico šemrov, Betko Vitrih, Ivanko Čop, Marjanko Lenarčič, Gregorjem Batageljem in Pavletom Novakom. Ves čas so imeli lepo vreme in so lahko hodili na izlete po hribih in na kopanje k potoku. Otrok je bilo 75.

Taborjenje abiturientov

31 abiturientov Slovenskega srednješolskega tečaja je šlo taborit v bližino mesta Quines v sanluisi

provinci. Vodstvo so sestavljali Tine Debeljak ml., duhovnik Janez Cukjati in bogoslovec France Cukjati. Iz Buenos Airesa so odšli 2. januarja in se vrnili 17. januarja.

Občna zbor

Slovenske deklinške organizacije in Slovenske fantovske zveze (SDO, SFZ)

Pred božičnimi prazniki sta imeli naši mladinski organizaciji: SDO in SFZ redna občna zbora.

V Zvezni odbor SDO so bile izvoljene: Marta Urbančič — predsednica, Polona Pintar — tajnica, Marta Križ — blagajničarka, Anči Kokalj — gospodinja, Pavla Korošec — kulturna referentka, Mirjanika Voršič — športna referentka.

V širšem odboru SDO pa so poleg članic ožjega odbora tudi predsednice krajevnih krožkov. Te so: Ani Klemen (Carapachay), Veronika Zure (Castelar), Helena Fink (Ramos Mejía), Nežka Lovšin (San Justo), Veronika Fajfar (San Martín), Lojzka Koprivnikar (Slovenska vas) in predsednica iz Mendoze.

V Zveznem odboru SFZ pa so: Pavel Pleško — predsednik, Jure Komar — tajnik, Jože Rožanc — blagajnik, Jože Cukjati — gospodar, Janez Jerebič — kulturni referent in Janez Bokalič — športni referent.

V širšem odboru SFZ pa so tudi predsedniki krajevnih odsekov. Ti so: Martin Jeretina (Carapachay), An-

drej Golob (Castelar), Ciril Loboda (Ramos Mejía), Janez Kržišnik (San Justo), Miha Potočnik (San Martín), Henrik Kunc (Slovenska vas) in predsednik fantovskega odseka v Mendozi.

Prireditve naše revije

V nedeljo 28. januarja je bila na Pristavi v Castelarju vsakoletna družabna prireditev revije „Duhovno življenje“. Po hudi 3-tedenski vročini je bilo vreme izjemno naklonjeno in je omogočilo veliko udeležbo. Ob 11,30 je msgr. Anton Orehar maševal za žive in rajne dobrotnike revije, nato pa je bilo vsem na voljo kosilo. Po kosilu je bil srečolov z okrog 600 dobitki. Udeleženci so lahko poravnali naročnino. — Pri nagradnem žrebanju naročnikov, ki so dotlej že plačali naročnino za letos, so bili izžrebani Anton Likozar, Franc Urbanč, Ana Kovač (iz Brazila), Francka Podgorelec, Jože Rupnik, Marija Draksler, šolske sestre iz Formoze, Slavko Rupnik, Ivanka Krušič in Davorin Kahne. Med otroki, ki so l. 1978 pisali v Našo pošto v Božjih stezicah, so bili izžrebani Mikica Arnšek, Alenka Bajuk, Janez Filipič, Cvetka Kopač, Janko Levstek, Bogdan Magister, Andrej Markež, Andrejka Selan in Rozka Snoj. Od vstopnih števil pa so bile izžrebane 4607, 4617, 4674, 4870 in 4875. Celotna prireditev je dobro uspela, udeleženci pa so moralno in gmotno podprli naš verski tisk in se jim toplo zahvaljujemo.

NOVICE IZ SLOVENIJE

Protest nadškofa Pogačnika

„Družina“ (1979, št. 2) poroča o praznovanju „dneva miru“ v Sloveniji. Na novega leta popoldne je maševal v ljubljanski stolnici nadškof in slovenski metropolit dr. Jožef Pogačnik in pred številnimi verniki dejal med drugim: „Pri nas, hvala Bogu, nimamo terorizma, te moderne oblike totalne vojne. Da bi pa vsi, verni in neverni, živeli med seboj v miru in zadovoljstvu, bi pa bilo potrebno, da bi se vse instance zvesto držale naše ustave, ki zagotavlja vsem občanom svoboščine in pravice. Proti naravnim pravičam vernih staršev je, če se njih otroci vzgajajo v ateističnem duhu. Če je vera zasebna stvar, je tudi ateizem zasebna stvar. To danes priznavajo tudi marksisti. Proti pravicam katoličanov je, če se otrokom v šolskih učbenikih podaja neresnična, karikirana podoba krščanstva. Ustava pravi, da so vsi občani v pravicah in dolžnostih ne glede na veroizpoved enaki in da je vsakemu občanu dostopno vsako službeno mesto in vsaka funkcija v družbi. Protoustavno je torej, če se za službo zahteva politična kvalifikacija oziroma par-

tijska legitimacija. Na dan miru naj omenjam te nepravilnosti, ki kalijo zadovoljno sožitje vernih in nevernih v naši družbi.“

Pogumne besede

V 2. številki „Družine“ je duhovnik koprške škofije Ivan Likar napisal članek Proti klerikalizmu in sektaštvu. Iz njega navajamo dobesedno:

1. Vernik kot vernik (ali skupina vernikov, ki je del Cerkve; ali pa kar Cerkev kot taka) nima nobene možnosti vplivati na programsko politiko radia in televizije. Tako moramo loviti najrazličnejše tuje postaje, da ujamemo eno božično pesem ali na televiziji en sam prizor iz verskega življenja.

Čistina OZN o človekovih pravicah je jasna: „Vsak človek ima pravico svobodno izražati svoje mišljenje; ta pravica obsega svobodo, da se nemoteno oklene mišljenja ter išče, sprejema in širi novice in ideje z vsemi sredstvi sporazumevanja ne glede na meje“ (19. člen).

Tudi ustava SFRJ je nedvoumna: „Občani imajo pravico v sredstvih družbenega obveščanja izražati in objavljati svoja mnenja. Občani, organizacije in društva lahko pod pogoji, ki jih določa zakon, izdajajo tisk ter širijo obvestila z drugimi sredstvi javnega obveščanja“ (167. člen).

2. Dejstvo je (nesmiselno bi bilo zanikati ga), da imajo v naši samoupravni socialistični družbi veliko večino višjih in odgovornejših

služb komunisti. Komunisti pa so pri nas le ateisti. Torej verniki omenjenih služb ne morejo dobiti. Dejstvo je v očitnem nasprotju z ustavo. Žal pa takšen odnos radia in televizije ter odgovornih v kadrovskih službah do vernih občanov ni več sektašenje, temveč postaja že kar linija.

3. Ateizacija na naših šolah postaja vedno bolj očitna. Za primer bi lahko navedel poglavja iz učbenika za 8. razred osnovne šole „Družba in socialistična morala“. Podobna poglavja pa imajo še nekateri učbeniki za srednje šole. Omenjeni učbenik govori o veri, Cerkvi in krščanski morali tako, da se vernik, ki ga prebere, ne čuti samo v „drugem razredu“, temveč kar zunaj razredov — kakor parijci v Indiji ali nekdaž raja pod Turki.

Če mi tu in tam kakšen otrok prinese k verouku učiteljičin nasvet, naj bi se raje učili, kot pa da hodijo k verouku, in naj ne ližejo oltarjev — to lahko imenujem sektaštvo te ali one tovarišice. Žal pa omenjeni učbenik za 8. razred (in njemu podobni) postajajo ali so — linija.“

Zamolčevani prazniki

V 1. številki letošnje „Družine“ je Franček Križnik napisal članek, kako se slovenski časniki ogibajo sleherne omembe verskih praznikov. Ko pišejo o slovenskih delavcih, začasno zaposlenih v deželah zahodne Evrope, ki prihajajo za praznike

domov k svojim družinam, so v zadregi. Križnik piše: „Božične praznike domača sredstva družbenega obveščanja še kar nekam spretno prikrijejo in „zamaskirajo“; brez pomislov jih strpajo med „novoletne“ praznike. Nekoliko hujše preglavice jim povzročajo velikonočni prazniki. Zanje si morajo izmišljati naravnost nova imena. Takšna, ki jih noben delavec ne pozna. Ne na tujem ne doma, saj takih praznikov ni v nobenem civilnem ne cerkvenem koledarju. Naši časniki v tem primeru govorijo o nekakšnih „spomladanskih“ praznikih, o „podaljšanem vikeendu“ in še o čem. In ostanejo beli! Časniki seveda.“

Januar — mesec verskega tiska

1978 je v Sloveniji spet zaživela komisija medškofijskega pastoralnega sveta za verski tisk in v njej sodelujejo vsi izdajatelji verskega tiska na Slovenskem. Slovenski škofje priporočajo vernikom, naj verski tisk naročajo, plačujejo, berejo in širijo, da bo dobival vedno večji pomen v oznanjevanju, verskem izobraževanju in osveščanju.

Umrli duhovnika

Viktorin Stanič

Za posledicami prometne nesreče je 22. novembra 78 umrl upokojeni župnik in zlatomašnik Viktorin Stanič. Rodil se je v župniji Vipavski križ l. 1902, v duhovnika je bil posvečen v Gorici 1925, bil kaplan v Bovcu, v Logu pod Mangartom, v

Ukvah v Kanalski dolini in v Devinu. 1939 je prišel v Kamnjo na Vipavskem in ostal tam skoraj 38 let. Bil je narodno zaveden, pokončnega značaja in ljudski duhovnik v najlepšem pomenu besede.

Prof. Lojze Pavlič

19. decembra je umrl v celjski bolnišnici prof. Lojze Pavlič. Rojen je bil v župniji Loka pri Zidanem mostu, bil 1918 v Mariboru posvečen, bil za kaplana pri sv. Marku niže Ptuja in v Vidmu ob Savi, profesor verouka na soboški in celjski gimnaziji, od 1931-1935 narodni poslanec, potem župnik v Jurkloštru in pri sv. Petru pod Svetimi gorami, nato je bil 4 v ljubljanski nadškofiji (Dobrovec), potem v koprski škofiji (Lokev). Po 10 se je vrnil v mariborsko škofijo in postal vikarnamestnik v Polju ob Sotli. — Bil je po naravi nemiren duh, srčno dober in nesebičen.

Teološki tečaj za študente in izobraence

V dvorano teološke fakultete v Ljubljani je bil od 13. do 23. novembra ob 19.30 dvotedenski teološki tečaj. Vsak večer je bilo dvojje predavanj. Naslov tečaja je bil Duha ne ugašajte. Predavali so: Jože Rajhman: Jedro vseh religij; škof Grmič: Bog v svetu znanosti in tehnike; Janko Bohak: Kristus zunaj krščanstva; Franc Perko: Evangelij in ideologije; Tone Stres: Marksitična kritika religije; Anton Marinko: O-

genj Duha; Alojz Rebula: Gospodovanje te teme; Lojze Šuštar: Prerojenje; Franc Križnik: Duh in revolucija; Vanja Kržan: Radikalna krščanska ljubezen; Štefan Steiner: Živeti zunaj kalupov; Marko Pogačnik: K skupnosti zemlje in duha; Janez Janžekovič: Ali osebna sreča ali nesebično delo; Rudi Koncilija: Živeti iz prepričanja; Jože Krašovec: Ali mora biti kristjan heroj?; Franc Rodé: Resnično krščanstvo pri nas danes in jutri.

Versko stanje v Sloveniji

Kristjani postajamo „mala čreda“, manjšina. Odstotek tistih, ki se v nedeljo odločijo priti k maši, je iz leta v leto manjši. Upada pri verouku sicer ni opaziti, toda koliko je tistih, ki po birmi več ne pridejo v cerkev, bi statistika težko ugotovila. Narašča število staršev, ki svojih otrok ne dajo več krstiti. Pred spovednicami ni več dolgih vrst. In, končno, tudi mi smo pred leti izdajali Družino v večji nakladi, kakor jo tiskamo sedaj (Družina 49-50, 1978).

Novi diakoni

22. decembra 1978 je škof Grmič podelil red diaconata 7 bogoslovcem mariborske škofije, nadškof Pogačnik 24. decembra 8 bogoslovcem ljubljanske nadškofije in 12 redovniškim bogoslovcem, škof Jenko pa isti dan 7 bogoslovcem koprške škofije.

KJE JE KAJ

Leto 46

Marec 1979

UVODNIK	Ostanimo na svojih mestih! (msgr. Anton Orehar)	129
POSTNI ČAS	Postni čas v družini	132
	Nekatere oblike sodobnega posta	134
	Pepel (Romano Guardini)	135
IZ ŽIVLJENJA CERKVE	Papež Janez Pavel II.: učitelj, pastir, duhovnik in romar (L. S.)	136
NAŠA VPRAŠANJA	Vажnost in potrebnost verskega tiska za nas (A. Orehar)	131
	Sprejetje naše zdomske usode (Milan Magister)	141
	Zivimo iz duha! (Karel Mauser)	149
	Kaj pravite? (Alojzij Kukovica)	159
SODOBNA VPRAŠANJA	Ob 30-letnici deklaracije OZN o človekovih pravicah	151
STOLETNICA MURNA	Ob stoletnici Josipa Murna - Aleksandrova (Tine Debeljak)	161
	Murnove pesmi	165
RAZNO	Le ljubezni odpró gore svoje bogastvo (Julius Kugy)	157
V DRUŽINI	Odkod vem, kaj je prav? (Lojze Šuštar)	168
	Zaprť in odprť zakon (Anton Trstenjak)	170
ZA MLADINO	Ne odklanjajte odgovornosti in dela za slovenstvo! (Miloš Stare)	172
	Fantje, dekleta, ne oddaljajte se od nas! (Zorko Simčič)	173
	Naše vedenje (Mirko Mahnič)	176
ROMAN	Izseljenci (Johan Bojer — Božo Vodušek)	177
NOVI KNJIGI	Franc Sodja: Trenutki tišine (Alojzij Kukovica)	183
NOVICE	Med nami v Argentini	187
	Jože Krivec: Pij, fant, grenko pijačo! (Tine Debeljak)	184
	Novice iz Slovenije	189

Pregovori o krivici

Z drevesa krivice ne moreš obrati sadov sreče. (perzijski)
Krivice ljudi so hujše od krivic časa. (francoski)
Bolje je krivico trpeti, kakor storiti. (slovenski)
Uspeh, ki temelji na krivici, je kratkotrajen. (nemški)
Kdo je bolj slep ko tisti, ki stori krivico? (arabski)
En krivičen vinar deset pravičnih sne. (slovenski)
Na čelu krivičnega človeku ni luči. (burmanski)
Kdor se maščuje za majhno žalitev, se je podal na pot velike krivice. (kitajski)
Kar je ded s krivico pridobil, malokdaj vnuk uživa. (slovenski)

DUHOVNO ŽIVLJENJE

je slovenski verski mesečnik, ki ga izdaja konzorcij (msgr. Anton Orehar); urejuje uredniški odbor.

Editor responsable: msgr. Antonio Orehar — Ramón L. Falcón 4158, 1407 Buenos Aires, Argentina.

Registro de la propiedad Intelectual
No. 1.313.507

Tiska Vilko s.r.l., Estados Unidos
425, 1101 Buenos Aires, Argentina.

POVERJENIKI

ARGENTINA: Dušnopastirska pisarna, Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires.

ZDA: Rev. Julij Slapšak, 6019 Glass Ave., Cleveland, Ohio 44103, USA.
Slovenska pisarna, Baragov dom, 6304 St. Clair Ave., Cleveland 3, Ohio 44103, USA.

KANADA: Ivan Marn, 131, Treeview Drive, Toronto 14, Ontario, Canada.

TRST: Marijina družba, Via Risorta 3, Trieste, Italia.

ITALIJA: Zora Piščanec, Riva Piazzutta 18, Gorizia, Italia.

AVSTRIJA: Naročnino pošiljajte Mohorjevi družbi v Celovec.

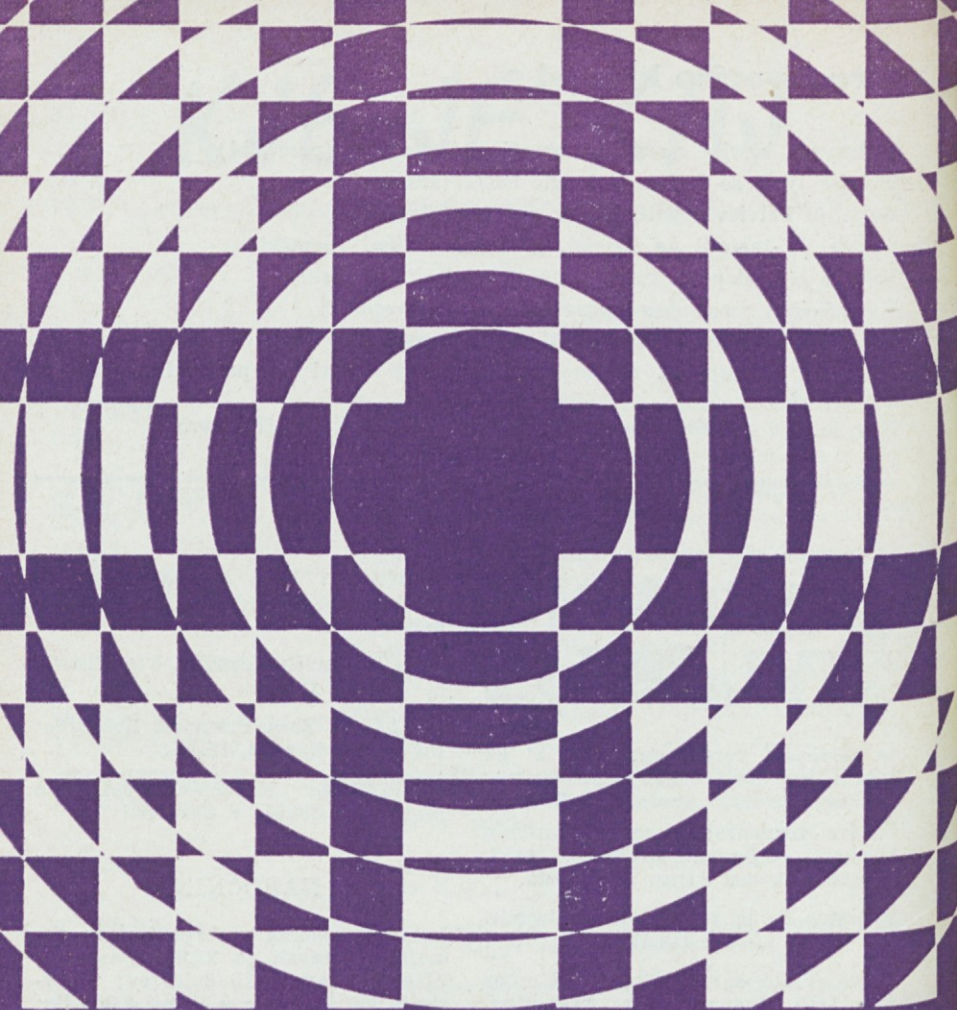
NAROČNINA

Letna naročnina v Argentini in obmejnih državah je 23.000 pesov; v ZDA in Kanadi 15 dolarjev; v Avstriji 200 šilingov; v Italiji 8.000 lir; drugje protivrednost dolarja.

DENARNA NAKAZILA NA NASLOV:

Antonio Orehar, Ramón Falcón 4158, 1407 Buenos Aires, Argentina.

Zunanja oprema DŽ: arh. Jure Vombergar; stalna zaglavja DŽ ter celotna oprema Božjih stezic: Stane Snoj.

Prvo pobožno delo spokornosti v postu je izpolnjevanje postne postave, kakor nam jo nalaga Cerkev.

Drugo pobožno delo spokornosti, ki nas veže vsak dan, ne samo v postu, je pravilno in redno vršiti vsakdanje dolžnosti v poklicu in družini.

Tretje pobožno delo spokornosti, ki pa je najbolj važno in vsakemu kristjanu od Jezusa naloženo, je ohraniti in gojiti ljubezen do bližnjega. Premagovanja in odpovedi, ki so za to potrebne, so najbolj blagoslovljena dela spokornosti.

Škof dr. Gregorij Rožman